

IES XOÁN MONTES

LUGO

RELIXIÓN CATÓLICA

CURSO 2021-2022

PROGRAMACIÓNS

DIDÁCTICAS

PROFESOR
ENRIQUE-LUÍS SÁNCHEZ ARIAS

ÍNDICE

I.	INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN,	P. 5
II.	A MATERIADE RELIXIÓN CATÓLICA CONTRIBUE NA SÚA MEDIDA A ACADAR OS OBXECTIVOS DA ESO	P. 10
III.	CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	P.13
IV.	TEMPORALIZACIÓN	P.28
V.	CONCRECIÓNS METOLÓXICAS	P-44
VI.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	P.47
VII.	DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL	P.58
VIII.	CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN	P.59
IX.	ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO E RECUPERACIÓN	P.60
X.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	P.60
XI.	MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	P.53
XII.	MEDIDAS DE ATENCIÓN À DIVERSIDADE	P.69
XIII.	CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS	P.70
XIV.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	P.74
XV.	PROXECTO LECTOR	P.75
XVI.	TICS	P.77
XVII.	INDICADORES DE LOGRO	P.80
XVIII.	MECANISMOS DE REVISIÓN	P.84
XIX.	CONSTANCIA DE INFORMACIÓN AO ALUMNADO	P.86
I.	INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	P. 90
II.	A MATERIADE RELIXIÓN CATÓLICA CONTRIBUE NA SÚA MEDIDA A ACADAR OS OBXECTIVOS DO BAC	P.92
III.	CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS	
IV.	COMPETENCIAS CLAVE	p.95
V.	TEMPORALIZACIÓN	P.108
VI.	CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	P.112
VII.	ORGANIZACIÑON DOS PROCEDEMENTOS QUE PERMITAN ACREDITAR AO ALUMNADO OS COÑECEMENTOS	P.115
VIII.	CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN	P.115
IX.	MECANISMOS DE REVISIÓN	P.126
X.	DESEÑO DE AVALIACIÓN INICIAL	P.127
XI.	GRAO MINIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	P.128
XII.	MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	P.130

XIII.	MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	P.131
XIV.	CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS	P.133
XV.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTREESCOLARES	P.137
XVI.	PROXECTO LECTOR	P.139
XVII.	TICS	P.141
XVIII.	INDICADORES DE LOGRO	P.144
XIX.	CONSTANCIA DE INFORMACIÓN AO ALUMNADO	P.149
XX.	CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA	P.149
XXI.	ADDENDA	P 153
XXII.	ANEXO	p.158

1º, 2º, 3ºe 4º DA ESO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

RELIXION CATOLICA

Educación Secundaria Obligatoria

A presente programación basease na lexislación vixente, LOMCE , Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa e en concreto:

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

E

Resolución de 11 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el currículo de la enseñanza de Religión Católica de la Educación Primaria y de la Educación Secundaria Obligatoria.

BOE 24 DO 2 DO 2015

I. **Introdución e contextualización**

O IES Xoán Montes é un Centro Urbano, cuns trescentos alumnos e alumnas.

O medio sociocultural do centro é Medio, cun índice alto e alumnado estranxeiro.

O Centro desenvolve varios programas: bibliotecas, comenius....

Neste contexto:

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos.

O contido do currículo de Relixión Católica parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respectuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentais e transversais propios de cada etapa educativa.

A relixión é un feito presente innegablemente na humanidade e na nosa sociedade, por iso a necesidade dun estudo sistemático para comprender a nosa historia e cultura galegas que están conformadas por crenzas, símbolos e valores do cristianismo. O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de

respectar e ter en conta o conxunto de valores nos que a persoa naceu e que se denomina tradición.

Así, o currículo de Relixión Católica contribúe á educación integral do estudante nesa necesidade pois responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, á vez, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, é promovido o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psicolóxico e evolutivo do alumnado.

A liberdade relixiosa de persoas e pobos é recoñecida pola Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948. Asemade a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante “dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións” no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

O Acordo Internacional que subscribiu o Estado Español coa Santa Sé sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, outorga (art. 6) a competencia para elaborar o currículo da materia de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica. Esta programación é desenvolvida, consecuentemente, segundo as orientacións da Comisión Episcopal correspondente que dispuxo

catro bloques de contidos os cales se espallan aquí en tres avaliacións para cada un dos niveis do centro.

A presenza do ensino relixioso na escola responde, en primeiro lugar, á importancia que esta asignatura ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa. Non podería existir unha formación integral e unha educación de calidade, si non se permitise o desenvolvemento de todas as dimensións inherentes ao ser humano, entre as cales atópase a relixiosa. Esta capacidade básica da persoa adquire o seu auténtico cumprimento cando se descobre o sentido da vida. O ensino da relixión católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal fora a súa manifestación concreta.

A Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948 recoñece a liberdade relixiosa de persoas e pobos. Pola súa banda, a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante «o dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións» no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

A Igrexa, como se recolle no número 2 da Gravissimum Educationis, realizou continuos esforzos para favorecer que a formación relixiosa se imparta no ámbito escolar, como contribución decisiva á formación integral da persoa. Por ese motivo, a Santa Sé subscribiu un Acordo Internacional co Estado Español sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, onde se outorga a competencia para elaborar o currículo da asignatura de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica (art. 6).

O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores e significados nos que a persoa naceu como hipótese explicativa da realidade e que se denomina tradición.

Para iso, a relixión católica pretende contribuír á educación integral do estudante en dúas direccións. Por unha banda, responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, por outra, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, se promove o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psico-evolutivo do alumnado.

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos. Por iso, o contido do currículo parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respetuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentales e transversales propios de cada etapa educativa.

O desenvolvemento do currículo se estrutura en catro grandes bloques que pretenden recoller o saber antropológico cristián acumulado ao longo dos

séculos. Eses bloques parten do sentido relixioso do home, continúan co estudo da revelación; Deus maniféstase ao home e faino nunha historia concreta, con personaxes e situacións que o alumnado debe coñecer e que contribuirán á súa comprensión do mundo. Dita revelación culmina en Xesucristo e a mensaxe evanxélica, centro do terceiro bloque do currículo e eixe vertebrador da asignatura. Para rematar, estúdase a Igrexa como manifestación da presenza continuada de Xesucristo na historia. Convén subliñar, que lonxe dunha finalidade catequética ou de adoctrinamiento, o ensino da relixión católica ilustra aos estudantes sobre a identidade do cristianismo e a vida cristiá.

A estrutura do currículo de Educación Secundaria intenta poñer de manifesto a profunda unidade e harmonía da iniciativa creadora e salvífica de Deus.

O primeiro bloque parte dos datos máis evidentes: a constatación da realidade das cousas e os seres vivos, de modo especial o home. Impónllos a súa existencia como dato evidente. Nun segundo paso, si a persoa non se queda no primeiro impacto ou simple constatación da súa existencia, ten que recoñecer que as cousas, os animais e o ser humano non se dan ao ser a si mesmos. Logo Outro os fai ser, os chama á vida e manténlla. Por iso, a realidade en canto tal é signo de Deus, fala da súa existencia.

A iniciativa creadora de Deus ten unha finalidade: establecer unha relación de amizade co home. É dicir, Deus creou ao ser humano para que sexa feliz en relación con El. Os relatos bíblicos da Creación e o Paraíso exemplifican bellamente a finalidade da creación da persoa e do mundo enteiro para o

seu servizo. Da súa orixe creatural e da súa chamada a participar na amizade con Deus xorde a súa dignidade inviolable.

O ser humano pretende apropiarse do don de Deus prescindindo del. Nisto consiste o pecado. Este rexeitamento de Deus ten como consecuencia no ser humano a imposibilidade de ser feliz. Dado que a súa natureza está feita para o ben, a súa experiencia de mal e de límite faille añorar a plenitude que el non pode darse por si mesmo e busca dalgún modo restablecer a relación con Deus. Esta necesidade do ben, o desexo de Infinito que caracteriza ao ser humano exprésase nas relixións como procura do Misterio.

A esta procura humana responde manifestándose na historia. Para iso, elixe un home, Abrahán, do que formará o pobo de Israel, con quen establece unha alianza no monte Sinaí. A través de feitos e palabras Deus irá dándose a coñecer aos homes dese pobo. Todo este acontecer histórico da manifestación de Deus está recollido nos libros sagrados da Biblia. Neste conxunto de libros non só se recolle as diferentes intervencións de Deus na historia, senón tamén o ensino que comunica ao seu pobo para que viva unha vida santa; unha sabedoría que influirá positivamente na vida do pobo de Israel e, co tempo, no mundo enteiro.

A historia de Israel exemplifica a traizón e rebelión dos homes ante a iniciativa amorosa de Deus e ao mesmo tempo pon en evidencia a constante fidelidade divina. A promesa dun salvador cumprírase en Cristo Xesús.

Xesús, o Fillo de Deus, faise presente na historia para levar a cabo a misión encomendada polo Pai. En Xesucristo cúmprese o desexo de felicidade que o home descobre no seu corazón.

Xesús non só desvela o misterio humano e lévao á súa plenitude, senón que manifesta o misterio de Deus, fainos coñecer que o verdadeiro Deus é comuñón: Deus un e trino.

Aqueles que participan da vida de Cristo forman a Igrexa, que é a gran familia de Deus. Continuamente xerada pola acción de Xesucristo a través dos sacramentos, ponse no mundo como inicio dun mundo novo, dunha cultura nova. A Igrexa é a prolongación de Cristo no tempo e o espazo. Só nela a persoa humana atópase co Xesucristo vivo.

A vida eclesial é alimentada e servida mediante os diferentes sacramentos instituídos por Xesucristo, está ritmada polos tempos litúrxicos, exprésase na oración comunitaria e a caridade, fructifica na xeración dunha civilización do amor.

Estes catro bloques que compón a asignatura de relixión católica inclúen conceptos, procedementos e actitudes, que permite o coñecemento de si mesmo, da realidade e dos problemas que esta suscita. Por iso, os contidos xerais da asignatura contribúen á consecución dos obxectivos propostos para as diferentes etapas.

II. A materia de relixión católica contribue na súa medida a acadar os obxectivos da etapa:

Obxectivos da educación secundaria obrigatoria

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico.

Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar

críticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

III. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave. Concreción que recolla a relación dos estándares de aprendizaxe avaliábeis da materia que forman parte dos perfís competenciais.

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

- 1ª) Comunicación lingüística (CCL)
- 2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)
- 3ª) Competencia dixital (CD)
- 4ª) Aprender a aprender (CAA)
- 5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)
- 6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
- 7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

1. Comunicación lingüística (CCL).

Este currículo de Relixión Católica válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, das imaxes e símbolos, da linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística (tanto na expresión oral como na escrita) que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Ademais o ensino relixioso católico na escola sérvese da linguaxe académica e das linguaxes que conforman a cultura. O diálogo da fe coa cultura contribúe á competencia en comunicación lingüística do alumno en relación cos estándares de aprendizaxe:

Estándares de aprendizaxe

<p>1ª) Comunicación lingüística (CCL)</p>	<p>-Expresa oralmente e por escrito sentimentos e emocións na linguaxe da relixión.</p> <p>-Interpreta e comprende diversos textos relixiosos cada un desde o seu xénero literario ou natureza específica.</p> <p>-Organiza o coñecemento da realidade relixiosa en esquemas conceptuais.</p>
---	---

2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

O ensino relixioso tamén contribúe á competencia matemática ó axudar a que o alumno relacione datos da Biblia coa historia, contabilice expresións de cifras e use estatísticas para a descrición e a análise da realidade social.

Estándares de aprendizaxe

2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)	<ul style="list-style-type: none"> -Clasifica os obxectos, feitos e ideas da relixión en conxuntos coherentes. -Aplica o razoamento dedutivo ás crenzas relixiosas, condutas e consecuencias e emprega o razoamento indutivo partindo da observación da realidade para formular principios relixiosos. -Aplica o razoamento lóxico na formulación das preguntas e respostas sobre a relixión.
---	--

3. Competencia dixital (CD)

O ensino relixioso integra as TIC para o tratamento da información, para a súa obtención e selección crítica. É unha materia na que teñen un importante papel os recursos tecnolóxicos ao alcance de

estudiantes e profesores, pois facilitan o traballo tradicional e ofrecen novas aplicacións.

Estándares de aprendizaxe

3ª) Competencia dixital (CD)	<ul style="list-style-type: none"> -Utiliza os medios TIC para a comunicación da información e do coñecemento relixioso. -Intercambia información e ideas relixiosas mediante a Rede. -Aplica criterios para a selección da información relixiosa e utiliza os instrumentos axeitados para rexistrala.
------------------------------	---

4. Aprender a aprender (CAA)

O ensino da relixión contribúe fomentando a atención, memoria, experiencia, o impulso do traballo en equipo, a síntese da información e opinión. Fai aos alumnos protagonistas da súa propia aprendizaxe como resposta á vontade de Deus de que o ser humano colabore activa e libremente co plan divino.

Estándares de aprendizaxe

4ª) Aprender a aprender (CAA)	<ul style="list-style-type: none"> -Investiga de xeito persoal no ámbito da relixión suscitando e formulando preguntas. -Transforma a información relixiosa en coñecemento propio. -Aplica coñecementos relixiosos a diferentes situacións e contextos. -Atopa e usa canles para canalizar as capacidades persoais tanto na comunidade crente como no feito relixioso na sociedade.
-------------------------------	---

5. Competencias sociais e cívicas (CSC)

A relixión católica favorece o desenvolvemento de virtudes cívicas para o ben común da sociedade. Educa a dimensión moral e social da persoa, favorecendo a corresponsabilidade, a solidariedade, a liberdade, a xustiza e a caridade.

Estándares de aprendizaxe

<p>5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)</p>	<p>-Valora e respecta o principio democrático de liberdade relixiosa e de conciencia.</p> <p>-Aplica os principios da ética relixiosa á resolución de conflitos.</p> <p>-Mostra un diálogo interrelixioso e ecuménico como medio de encontro entre culturas, integración das persoas, enriquecemento mutuo e construción da paz mundial.</p> <p>-Aprecia e respecta o principio democrático de laicidade.</p>
---	---

6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Esta competencia desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta á devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida, á cultura e á identidade da persoa humana.

Estándares de aprendizaxe

<p>6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)</p>	<p>-Planifica e participa en proxectos relacionados coa misión cristiá adaptando proxectos misioneiros a</p>
---	--

	<p>contextos e situacións propias dun Centro educativo.</p> <p>-Proxecta accións con outros compañeiros co fin de animar unha acción colectiva.</p> <p>-Comprométese nas institucións e servizos ao seu nivel desde a perspectiva da misión e responsabilidade dos crentes ante a vida pública.</p>
--	---

7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

A relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura galega e a estima adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas.

Estándares de aprendizaxe

7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)	<p>-Coñece e aprecia o rico patrimonio artístico galego de inspiración relixiosa.</p> <p>-Comprende as obras artísticas relixiosas e expresa os seus elementos a través da</p>
--	--

	<p>creatividade, imaxinación e iniciativa.</p> <p>-Crea expresións artísticas desde a propia percepción do relixioso.</p>
--	---

Este currículo válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística, que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Así, a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía, a linguaxe doutrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxica e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, axudarán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes. Sen esquecer a singularidade que esta asignatura aporta á dimensión de escoita da comunicación.

Así mesmo, o ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, para o ben común da sociedade, contribuindo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa, favorecerá a maduración dunha corresponsabilidade, ao exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna,

motivando o aprecio pola propia cultura e estímoo adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas si prescindese do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. De igual modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade no enriquecemento do noso patrimonio cultural.

A competencia para a autonomía e iniciativa persoal desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta a devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentales, a asignatura de relixión católica forma de xeito transversal nunha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos procedimentales adquirense ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas aos currículos de ESO e Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentales de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

Os contidos procedimentales básicos da asignatura de relixión católica son os seguintes:

- *Observación da realidade.* O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A asignatura de relixión católica pretende

colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rehúyan as dimensións espirituais do real.

- *Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas.* O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.
- *Reflexión Crítica.* O desenvolvemento da asignatura axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prexucios fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.
- *Exposición e argumentación respetuosa das crenzas relixiosas propias e alleas.* A asignatura de relixión católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a asignatura contribúe á consecución de contidos de carácter actitudinal que son coherentes cos obxectivos básicos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo e esforzo e de responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das

diferentes culturas, así como das diferenzas entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

Orientacións de metodoloxía didáctica

A normativa educativa derivada da LOMCE define metodoloxía didáctica como: «conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexiva, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados» (Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro).

Neste sentido a asignatura de Relixión Católica utilizará unha metodoloxía que respectará os seguintes principios:

- *Recoñecemento do rol do docente.* O docente é peza crave na elaboración e implementación de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está ensinando. A súa formación resulta, polo tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.
- *Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa.* Esta atención permitirá combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais.

- *Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes.* Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental.
- *Consideración da dimensión humanista.* Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana. A asignatura de relixión, dende a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes, instrumentales, cognitivos, actitudinales, socio afectivos non sexan considerados fin en si mesmos senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano.
- *Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes.* Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa.
- *Seguimento dos criterios de avaliación educativa.* Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se evalúe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garantirá unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.
- *Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo.* O estudo e reflexión do cristianismo, pola súa intrínseca dimensión comunitaria,

é unha asignatura adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativa.

- *Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos.* O ensino da relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dun xeito instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas suscitados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e a identidade persoal que hai que aprender a dominar

Esquemáticamente:

ASIGNATURA: RELIXIÓN 1º ESO

Resolución de 11 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el currículo de la enseñanza de Religión Católica de la Educación Primaria y de la Educación Secundaria Obligatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Expresa por escrito sucesos imprevistos en los que reconoce que la realidad es dada.	I	X			X	X		X
RE1.1.2	1.2 Evalúa, compartiendo con sus compañeros, sucesos y situaciones en las que queda de manifiesto que la realidad es don de Dios.	B				X	X	X	
RE1.2.1	2.1 Argumenta el origen del mundo y la realidad como fruto del designio amoroso de Dios.	I	X					X	
RE1.3.1	3.1 Relaciona y distingue, explicando con sus palabras, el origen de la creación en los relatos míticos de la antigüedad y el relato bíblico.	I	X						X
RE1.4.1	4.1 Conoce y señala las diferencias entre la explicación teológica y científica de la creación.	I	X	X		X			
RE1.4.2	4.2 Respeta la autonomía existente entre las explicaciones, teológica y científica, de la creación.	B		X					X
RE2.1.1	1.1 Conoce, interpreta y construye una línea del tiempo con los principales acontecimientos y personajes de la historia de Israel.	A		X	X	X			X
RE2.1.2	1.2 Muestra interés por la historia de Israel y dialoga con respeto sobre los beneficios de esta historia para la humanidad.	B					X	X	X
RE2.2.1	2.1 Busca relatos bíblicos y selecciona gestos y palabras de Dios en los que identifica la manifestación divina.	B	X			X			
RE2.3.1	3.1 Recuerda y explica constructivamente, de modo oral o por escrito, acciones que reflejan el desvelarse de Dios para con el pueblo de Israel.	B	X				X	X	
RE3.1.1	1.1 Identifica y clasifica de manera justificada las diferencias entre la naturaleza divina y humana de Jesús en los relatos evangélicos.	A	X			X			
RE3.1.2	1.2 Se esfuerza por comprender las manifestaciones de ambas naturalezas expresadas en los relatos evangélicos.	B				X			
RE3.2.1	2.1 Reconoce a partir de la lectura de los textos evangélicos los rasgos de la persona de Jesús y diseña su perfil.	B	X					X	
RE3.3.1	3.1 Ordena y explica con sus palabras los pasos del proceso formativo de los evangelios.	I	X						X
RE4.1.1	1.1 Señala y explica las distintas formas de presencia de Jesucristo en la Iglesia: sacramentos, palabra de Dios, autoridad y caridad.	I	X				X		X
RE4.2.1	2.1 Conoce y respeta que los sacramentos son acción del Espíritu para construir la Iglesia.	B					X		X
RE4.2.2	2.2 Asocia la acción del Espíritu en los sacramentos con las distintas etapas y momentos de la vida.	B						X	X
RE4.2.3	2.3 Toma conciencia y aprecia la acción del Espíritu para el crecimiento de la persona.	I						X	

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

ASIGNATURA: RELIGIÓN 2º ESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Argumenta la dignidad del ser humano en relación a los otros seres vivos.	I	X			X	X		
RE1.2.1	2.1 Distingue y debate de forma justificada y respetuosa el origen del ser humano.	I	X				X	X	
RE1.3.1	3.1 Valora, en situaciones de su entorno, la dignidad de todo ser humano con independencia de las capacidades físicas, cognitivas, intelectuales, sociales, etc.	B				X	X		X
RE1.4.1	4.1 Clasifica acciones del ser humano que respetan o destruyen la creación.cambios para potenciar los derechos humanos, la convivencia, el progreso y la paz.	B					X	X	X
RE1.4.2	4.2 Diseña en pequeño grupo un plan de colaboración con su centro educativo en el que se incluyan al menos cinco necesidades y las posibles soluciones que el propio grupo llevaría a cabo.	I		X				X	
RE2.1.1	1.1 Busca y elige personajes significativos del pueblo de Israel e identifica y analiza la respuesta de fe en ellos.	B	X			X			X
RE2.2.1	2.1 Se interesa por conocer y valora la respuesta de fe al Dios que se revela.	B				X		X	X
RE2.3.1	3.1 Identifica, clasifica y compara las características fundamentales de los Libros Sagrados mostrando interés por su origen divino.	B	X						X
RE2.4.1	4.1 Lee, localiza y esquematiza los criterios recogidos en la Dei Verbum en torno a la interpretación de la Biblia valorándolos como necesarios.	A	X					X	
RE2.5.1	5.1 Distingue y señala en textos bíblicos la presencia de un Dios que se comunica, justificando en el grupo la selección de los textos.	A	X			X	X		
RE2.5.2	5.2 Conoce y justifica por escrito la existencia en los Libros Sagrados del autor divino y el autor humano.	I	X			X			
RE3.1.1	1.1 Conoce y describe las características del Dios cristiano.	B	X						X
RE3.1.2	1.2 Lee relatos mitológicos, localiza rasgos de las divinidades de las religiones politeístas y los contrasta con las características del Dios cristiano.	I	X		X	X			X
RE3.2.1	2.1 Reconoce, describe y acepta que la persona humana necesita del otro para alcanzar su identidad a semejanza de Dios.	I	X			X	X		X
RE3.3.1	3.1 Confecciona materiales donde se expresan los momentos relevantes de la historia salvífica y los relaciona con las verdades de fe formuladas en el Credo.	I			X			X	
RE3.4.1	4.1 Clasifica las verdades de fe contenidas en el Credo y explica su significado.	B	X			X			
RE4.1.1	1.1 Localiza en el mapa los lugares de origen de las primeras comunidades cristianas y describe sus características.	B	X	X	X	X			
RE4.1.2	1.2 Reconstruye el Itinerario de los viajes de San Pablo y explica con sus palabras la difusión del cristianismo en el mundo pagano.	I	X	X	X	X		X	X

COMISIÓN EPISCOPAL DE ENSEÑANZA Y CATEQUESIS

4

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE4.2.1	2.1 Describe y valora la raíz de la unidad y santidad de la Iglesia.	A	X			X			X
RE4.2.2	2.2 Elabora materiales, utilizando las tecnologías de la información y la comunicación, donde se refleje la universalidad y apostolicidad de la Iglesia.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

ASIGNATURA: RELIGIÓN 3º ESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Expresa y comparte en grupo situaciones o circunstancias en las que reconoce la exigencia humana de felicidad y plenitud.	B	X				X		
RE1.2.1	2.1 Analiza y valora la experiencia personal frente a hechos bellos y dolorosos.	B				X	X	X	
RE1.2.2	2.2 Selecciona escenas de películas o documentales que muestran la búsqueda de sentido.	I			X			X	X
RE2.1.1	1.1 Identifica, analiza y comenta situaciones actuales donde se expresa el pecado como rechazo o suplantación de Dios.	I	X			X	X		
RE2.2.1	2.1 Analiza el texto sagrado diferenciando la verdad revelada del ropaje literario y recrea un relato de la verdad revelada sobre el pecado original con lenguaje actual.	A	X			X		X	X
RE3.1.1	1.1 Busca y selecciona biografía de conversos.	B	X		X				
RE3.1.2	1.2 Expresa juicios respetuosos sobre la novedad que el encuentro con Cristo ha introducido en la forma de entender el mundo, según las biografías seleccionadas.	B	X				X		X
RE3.2.1	2.1 Crea y comparte textos, videos clip, cortos, para describir las consecuencias que en la vida de los cristianos ha supuesto el encuentro con Cristo.	I	X		X	X		X	
RE4.1.1	1.1 Busca, selecciona y presenta justificando la experiencia de una persona que ha encontrado a Cristo en la Iglesia.	I	X			X		X	
RE4.2.1	2.1 Escucha testimonios de cristianos y debate con respeto acerca de la plenitud de vida que en ellos se expresa.	B	X				X		
RE4.3.1	3.1 Demuestra mediante ejemplos previamente seleccionados que la experiencia cristiana ha sido generadora de cultura a lo largo de la historia.	A	X			X			X
RE4.3.2	3.2 Defiende de forma razonada la influencia de la fe en el arte, el pensamiento, las costumbres, la salud, la educación, etc.	A	X				X		X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

ASIGNATURA: RELIGIÓN 4º ESO

ESTANDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Identifica y clasifica los rasgos principales (enseñanza, comportamiento y culto) en las religiones monoteístas.	B	X		X	X			X
RE1.1.2	1.2 Busca información y presenta al grupo las respuestas de las distintas religiones a las preguntas de sentido.	B	X			X			X
RE1.2.1	2.1 Razona por qué la revelación es la plenitud de la experiencia religiosa.	I	X			X			
RE1.2.2	2.2 Analiza y debate las principales diferencias entre la revelación de Dios y las religiones.	I	X				X	X	X
RE2.1.1	1.1 Identifica y aprecia la fidelidad permanente de Dios que encuentra en la historia de Israel.	B				X			X
RE2.1.2	1.2 Toma conciencia y agradece los momentos de su historia en los que reconoce la fidelidad de Dios.	B				X		X	
RE2.2.1	2.1 Identifica, clasifica y compara los rasgos del Mesías sufriente y el Mesías político.	I	X						X
RE2.2.1	2.2 Se esfuerza por comprender la novedad del Mesías sufriente como criterio de vida.	A				X	X		
RE3.1.1	1.1 Localiza, selecciona y argumenta en textos evangélicos la llamada de Jesús.	B	X			X			
RE3.2.1	2.1 Lee de manera comprensiva un evangelio, identifica y describe la misión salvífica de Jesús.	B	X				X		
RE3.2.2	2.2 Busca e identifica personas que actualizan hoy la misión de Jesús y expone en grupo por qué continúan la misión de Jesús.	B	X				X	X	
RE4.1.1	1.1 Elabora juicios a partir de testimonios que ejemplifiquen una forma nueva de usar la razón y la libertad y de expresar la afectividad.	I	X			X		X	X
RE4.1.2	1.2 Adquiere el hábito de reflexionar buscando el bien ante las elecciones que se le ofrecen.	I				X	X	X	
RE4.1.3	1.3 Es consciente de las diferentes formas de vivir la afectividad y prefiere la que reconoce como más humana.	A				X	X		X
RE4.2.1	2.1 Identifica personas que son autoridad en su vida y explica cómo reconoce en ellas la verdad.	I	X			X	X		
RE4.2.2	2.2 Reconoce y valora en la Iglesia distintas figuras que son autoridad, por el servicio o por el testimonio.	B				X	X		X
RE4.2.3	2.3 Localiza y justifica tres acontecimientos de la historia en los que la Iglesia ha defendido la verdad del ser humano.	B	X					X	X
RE4.3.1	3.1 Investiga y debate sobre las iniciativas eclesiales de su entorno que colaboran en la construcción de la civilización del amor.	A	X		X		X	X	X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

COMISIÓN EPISCOPAL DE ENSEÑANZA Y CATEQUESIS

7

IV. Temporalización

Tanto para 1º como para 3º, como para 2º e 4º

1º avaluación, bloque I

2º avaluación, bloques II e III

3ª avaluación, bloque IV

Relixión Católica

1º Curso

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. O sentido relixioso do home		
A realidade creada e os acontecementos son signo de Deus.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e valorar que a realidade é don de Deus. 2. Identificar a orixe divina da realidade. 3. Contrastar a orixe da creación nos diferentes relatos relixiosos achega da creación. 4. Diferenciar a explicación teolóxica e científica da creación.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Expresa por escrito sucesos imprevistos nos que se recoñece que a realidade é dada. 1.2 Evalúa, compartindo cos seus compañeiros, sucesos e situacións nas que queda de manifesto que a realidade é don de Deus. 2.1 Argumenta a orixe do mundo e a realidade como froito do designio amoroso de Deus. 3.1 Relaciona e distingue, explicando coas súas palabras, a orixe da creación nos relatos míticos da antigüidade e o relato bíblico. 4.1 Coñece e sinala as diferenzas entre a explicación teolóxica e científica da creación. 4.2 Respecta a autonomía existente entre as explicacións, teolóxica e científica, da creación.
Bloque 2. A revelación: Deus interveñe na historia		
A historia de Israel: elección, alianza, monarquía e profetismo.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer, contrastar e apreciar os principais acontecementos da historia de Israel. 2. Sinalar e identificar os diferentes modos de comunicación que Deus usou nas distintas etapas da historia de Israel. 3. Distinguir e comparar o procedemento co que Deus se manifesta nas distintas etapas da historia de Israel.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Coñece, interpreta e constrúe unha liña do tempo cos principais acontecementos e personaxes da historia de Israel. 1.2 Mostra interese pola historia de Israel e dialoga con respecto sobre os beneficios desta historia para a humanidade. 2.1 Busca relatos bíblicos e selecciona xestos e palabras de Deus nos que identifica a manifestación divina. 3.1 Recorda e explica constructivamente, de modo oral ou por escrito, accións que reflicten o desvelarse de Deus para co pobo de Israel.

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

<p>A divinidad e humanidade de Xesús.</p> <p>Os evanxeos: testemuño e anuncio.</p> <p>Composición dos evanxeos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Distinguir en Xesús os trazos da súa natureza divina e humana. 2. Identificar a natureza e finalidade dos evanxeos. 3. Coñecer e comprender o proceso de formación dos evanxeos.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Identifica e clasifica de xeito xustifico as diferenzas entre a natureza divina e humana de Xesús nos relatos evanxélicos. 1.2 Esfórzate por comprender as manifestacións de ambas naturezas expresadas nos relatos evanxélicos. 2.1 Recoñece a partir da lectura dos textos evanxélicos os trazos da persoa de Xesús e deseña o seu perfil. 3.1 Ordena e explica coas súas palabras os pasos do proceso formativo dos evanxeos.
---	---	--

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: da Igrexa

<p>A Igrexa, presenza de Xesucristo na historia.</p> <p>O Espírito Santo edifica continuamente a Igrexa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprender a presenza de Xesucristo hoxe na Igrexa. 2. Recoñecer que a acción do Espírito Santo dá vida á Igrexa.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Sinala e explica as distintas formas de presenza de Xesucristo na Igrexa: sacramentos, palabra de Deus, autoridade e caridade. 2.1 Coñece e respecta que os sacramentos son acción do Espírito para construír a Igrexa. 2.2 Asocia a acción do espírito nos sacramentos coas distintas etapas e momentos da vida. 2.3 Toma conciencia e aprecia a acción do Espírito para o crecemento da persoa.
--	--	---

Concreción para cada estándar de aprendizaxe.

Relación de estándares e competencias (1ºESO).

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	(CCL)	(CMCCT)	(CD)	(CAA)	(CSC)	(CSIEE)	(CCEC)
Expresa por escrito sucesos imprevistos nos que se recoñece que a realidade é un don.	Si.			Si.	Si.		Si.
Evalúa, compartindo cos teus compañeiros, sucesos e situacións nas que queda de manifesto que a realidade é don de Deus.				Si.	Si.	Si.	
Argumenta a orixe do mundo e a realidade como froito do designio amoroso de Deus.	Si.					Si.	
Relaciona e distingue, explicando coas túas palabras, a orixe da creación nos relatos míticos da antigüidade e o relato bíblico.	Si.						Si.
Coñece e sinala as diferenzas entre a	Si.	Si.		Si.			

explicación teolóxica e científica da creación.							
Respecta a autonomía existente entre as explicacións, teolóxica e científica, da creación.		Si.					Si.
Coñece, interpreta e constrúe unha liña do tempo cos principais acontecementos e personaxes da historia de Israel.		Si.	Si.	Si.			Si.
Mostra interese pola historia de Israel e dialoga con respecto sobre os beneficios desta historia para a humanidade.					Si.	Si.	Si.
Busca relatos bíblicos e selecciona xestos e palabras de Deus nos que identifiques a manifestación divina.	Si.			Si.			

Recorda e explica constructivamente, de modo oral ou por escrito, accións que reflicten o desvelarse de Deus para co pobo de Israel.	Si.				Si.	Si.	
Identifica e clasifica de xeito xustificado as diferenzas entre a natureza divina e humana de Xesús nos relatos evanxélicos.	Si.			Si.			
Esfórzate por comprender as manifestacións de ambas naturezas expresadas nos relatos evanxélicos.				Si.			
Recoñece a partir da lectura dos textos evanxélicos os trazos da persoa de Xesús e deseña o seu perfil.	Si.					Si.	
Ordena e explica coas túas palabras os pasos do proceso formativo dos evanxeos.	Si.						Si.
Sinala e explica as distintas formas de	Si.				Si.		Si.

<p>presenza de Xesucristo na Igrexa: sacramentos, palabra de Deus, autoridade e caridade.</p>							
<p>Coñece e respecta que os sacramentos son acción do Espírito para construír a Igrexa.</p>					Si.		Si.

Relixión Católica

2º curso

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. O sentido relixioso do home		
<p>A persoa humana, criatura de Deus libre e intelixente.</p> <p>O fundamento da dignidade da persoa.</p> <p>O ser humano colaborador da creación de Deus.</p>	<p>1. Establecer diferenzas entre o ser humano creado a imaxe de Deus e os animais.</p> <p>2. Relaciona a condición de criatura coa orixe divina.</p> <p>3. Explicar a orixe da dignidade do ser humano como criatura de Deus.</p> <p>4. Entender o sentido e a finalidade da acción humana</p>	<p>1.1 Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.</p> <p>2.1 Distingue e debate de forma xustificada e respetuosa a orixe do ser humano.</p> <p>3.1 Valora, en situacións da súa contorna, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.</p> <p>4.1 Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a creación.</p> <p>4.2 Deseña en pequeno grupo un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúan polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo</p>
Bloque 2. A revelación: Deus interveñe na historia		

<p>A aceptación da revelación: A fe.</p> <p>Orixe, composición e interpretación dos Libros Sagrados</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer e aceptar que Deus se revela na historia. 2. Comprender e valorar que a fe é a resposta á iniciativa salvífica de Deus. 3. Coñecer e definir a estrutura e organización da Biblia. 4. Coñecer e respectar os criterios do maxisterio da Igrexa en torno á interpretación bíblica. 5. Recoñecer na inspiración a orixe da sacralidade do texto bíblico 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles. 2.1 Interésase por coñecer e valora a resposta de fe ao Deus que se revela. 3.1 Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sagrados mostrando interese pola súa orixe divina. 4.1 Le, localiza e esquematiza os criterios recolleitos na Dei Verbum en torno á interpretación da Biblia valorándoos como necesarios. 5.1 Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos. 5.2 Coñece e xustifica por escrito a existencia nos Libros Sagrados do autor divino e o autor humano.
---	--	---

Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación

<p>Deus revélase en Xesucristo. Deus un e trino.</p> <p>O Credo, síntese da acción salvífica de Deus na historia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mostrar interese por recoñecer o carácter relacional da Divinidad na revelación de Jesús. 2. Vincular o sentido comunitario da Trinite coa dimensión relacional humana. 3. Descubrir o carácter histórico da formulación de Credo cristián. 4. Recoñecer as verdades da fe cristina presentes no Credo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Coñece e describe as características do Deus cristián. 1.2 Le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián. 2.1 Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita do outro para alcanzar a súa identidade a semellanza de Deus. 3.1 Confeccionar materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e relacións coas verdades de fe formuladas no Credo. 4.1 Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.
--	---	--

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

<p>Expansión da igrexa, as primeiras comunidades.</p> <p>As notas da Igrexa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprender a expansión do cristianismo a través das primeiras comunidades cristiás. 2. Xustificar que a Igrexa é unha, santa, católica e apostólica. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características. 1.2 Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Pablo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagano. 2.1 Describe e valora a raíz da unidade e santidade da Igrexa. 2.2 Elabora materiais, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da Igrexa.
--	--	--

Concreción para cada estándar de aprendizaje.

Relación de estándares e competencias 2º curso

ASIGNATURA: RELIGIÓN 2º ESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Argumenta la dignidad del ser humano en relación a los otros seres vivos.	I	X			X	X		
RE1.2.1	2.1 Distingue y debate de forma justificada y respetuosa el origen del ser humano.	I	X				X	X	
RE1.3.1	3.1 Valora, en situaciones de su entorno, la dignidad de todo ser humano con independencia de las capacidades físicas, cognitivas, intelectuales, sociales, etc.	B				X	X		X
RE1.4.1	4.1 Clasifica acciones del ser humano que respetan o destruyen la creación.cambios para potenciar los derechos humanos, la convivencia, el progreso y la paz.	B					X	X	X
RE1.4.2	4.2 Diseña en pequeño grupo un plan de colaboración con su centro educativo en el que se incluyan al menos cinco necesidades y las posibles soluciones que el propio grupo llevaría a cabo.	I		X				X	
RE2.1.1	1.1 Busca y elige personajes significativos del pueblo de Israel e identifica y analiza la respuesta de fe en ellos.	B	X			X			X
RE2.2.1	2.1 Se interesa por conocer y valora la respuesta de fe al Dios que se revela.	B				X		X	X
RE2.3.1	3.1 Identifica, clasifica y compara las características fundamentales de los Libros Sagrados mostrando interés por su origen divino.	B	X						X
RE2.4.1	4.1 Lee, localiza y esquematiza los criterios recogidos en la Dei Verbum en torno a la interpretación de la Biblia valorándolos como necesarios.	A	X					X	
RE2.5.1	5.1 Distingue y señala en textos bíblicos la presencia de un Dios que se comunica, justificando en el grupo la selección de los textos.	A	X			X	X		
RE2.5.2	5.2 Conoce y justifica por escrito la existencia en los Libros Sagrados del autor divino y el autor humano.	I	X			X			
RE3.1.1	1.1 Conoce y describe las características del Dios cristiano.	B	X						X
RE3.1.2	1.2 Lee relatos mitológicos, localiza rasgos de las divinidades de las religiones politeístas y los contrasta con las características del Dios cristiano.	I	X		X	X			X
RE3.2.1	2.1 Reconoce, describe y acepta que la persona humana necesita del otro para alcanzar su identidad a semejanza de Dios.	I	X			X	X		X
RE3.3.1	3.1 Confecciona materiales donde se expresan los momentos relevantes de la historia salvífica y los relaciona con las verdades de fe formuladas en el Credo.	I			X			X	
RE3.4.1	4.1 Clasifica las verdades de fe contenidas en el Credo y explica su significado.	B	X			X			
RE4.1.1	1.1 Localiza en el mapa los lugares de origen de las primeras comunidades cristianas y describe sus características.	B	X	X	X	X			
RE4.1.2	1.2 Reconstruye el itinerario de los viajes de San Pablo y explica con sus palabras la difusión del cristianismo en el mundo pagano.	I	X	X	X	X		X	X

COMISIÓN EPISCOPAL DE ENSEÑANZA Y CATEQUESIS

4

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE4.2.1	2.1 Describe y valora la raíz de la unidad y santidad de la Iglesia.	A	X			X			X
RE4.2.2	2.2 Elabora materiales, utilizando las tecnologías de la información y la comunicación, donde se refleje la universalidad y apostolicidad de la Iglesia.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística **CMCT:** Competencia matemática ciencia y tecnología **CD:** Competencia digital **AA:** Aprender a aprender **CSC:** Competencia social y cívica **SIEE:** Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. **CEC:** Conciencia y expresiones culturales.

Relixión Católica

3º curso

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. O sentido relixioso do home		
A natureza humana desexa o Infinito. A procura de sentido na experiencia da enfermidade, a morte, a dor, etc.	1. Recoñecer o desexo de plenitude que ten a persoa. 2. Comparar razonadamente distintas respostas fronte á finitude do ser humano	1.1 Expresa e comparte en grupo situacións ou circunstancias nas que recoñece a esixencia humana de felicidade e plenitude. 2.1 Analiza e valora a experiencia persoal fronte a feitos bellos e dolorosos. 2.2 Selecciona escenas de películas ou documentales que mostran a procura de sentido.
Bloque 2. A revelación: Deus interveña na historia		
A ruptura do home con Deus polo pecado. O relato bíblico do pecado orixinal.	1. Descubrir que o pecado radica no rexeitamento á intervención de Deus na propia vida. 2. Distinguir a verdade revelada do ropaxe literario no relato do Xénese.	1.1 Identifica, analiza e comenta situacións actuais onde se expresa o pecado como rexeitamento ou suplantación de Deus. 2.1 Analiza o texto sagrado diferenciando a verdade revelada do ropaxe literario e recrea un relato da verdade revelada sobre o pecado orixinal con linguaxe actual
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación		
A persoa transformada polo encontro con Xesús	1. Recoñecer e apreciar que o encontro con Cristo cambia a forma de comprender o mundo, a historia, a realidade, as persoas, etc. 2. Comprender que a pertencencia a Cristo conlleva unha nova forma de comportarse na vida	1.1 Busca e selecciona biografía de conversos. 1.2 Expresa xuízos respetuosos sobre a novidade que o encontro con Cristo introduciu na forma de entender o mundo, segundo as biografías seleccionadas. 2.1 Crea e comparte textos, ideos clip, curtos, para describir as consecuencias que na vida dos cristiáns supuxo o encontro

Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa

<p>A Igrexa, lugar de encontro con Cristo.</p> <p>Experiencia de plenitude no encontro con Cristo.</p> <p>A experiencia de fe xera unha cultura.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tomar conciencia do vínculo indisoluble entre o encontro con Cristo e a pertencencia á Igrexa. 2. Valorar criticamente a experiencia de plenitude que promete Cristo. 3. Identificar na cultura a riqueza e a beleza que xera a fe. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Busca, selecciona e presenta xustificando a experiencia dunha persoa que atopou a Cristo na Igrexa. 2.1 escoita testemuños de cristiáns e debate con respecto achega da plenitude de vida que neles se expresa. 3.1 Demostra mediante exemplos previamente seleccionados que a experiencia cristiá foi xeradora de cultura ao longo da historia. 3.2 Defende de forma razoada a influencia da fe na arte, o pensamento, os costumes, a saúde, a educación, etc.
--	--	--

Concreción para cada estándar de aprendizaxe.

Relación de estándares e competencias(3ºESO).

ESTÁNDARES DE APRENDIZAX	(CCL)	(CMCCT)	(CD)	(CAA)	(CSC)	(CSIEE)	(CCEC)
Expresa e comparte en grupo situacións ou circunstancias nas que recoñece a esixencia humana de felicidade e plenitude.	Si.			Si.	Si.		Si.
Analiza e valora a experiencia persoal fronte a feitos bellos e dolorosos.				Si.	Si.	Si.	
Selecciona escenas de películas ou documentales que mostran a procura de sentido.	Si.					Si.	

Identifica, analiza e comenta situacións actuais onde se expresa o pecado como rexeitamento ou suplantación de Deus.	Si.						Si.
Analiza o texto sagrado diferenciando a verdade revelada do ropaje literario e recrea un relato da verdade revelada sobre o pecado orixinal con linguaxe actual	Si.	Si.		Si.			
Busca e selecciona biografía de conversos.		Si.					Si.
Expresa xuízos respetuosos sobre a novidade que o encontro con Cristo introduciu na forma de entender o mundo, segundo as biografías seleccionadas.		Si.	Si.	Si.			Si.
Crea e comparte textos, videos clip, curtos, para describir as consecuencias que na vida dos cristiáns supuxo o encontro con Xesús.					Si.	Si.	Si.
Busca, selecciona e presenta xustificando a experiencia dunha persoa que atopou a Cristo na Igrexa.	Si.			Si.			
Escoita testemuños de cristiáns e debate con respecto achega da plenitude de vida que neles se expresa.	Si.				Si.	Si.	
Demostra mediante exemplos previamente seleccionados que a experiencia cristiá foi xeradora de cultura ao longo da historia.	Si.			Si.			
Defende de forma razoada a influencia da fe na arte, o pensamento, os costumes, a saúde, a educación, etc.				Si.			

Relixión Católica

4º curso

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. O sentido relixioso do home		
<p>As relixións: procura do sentido da vida.</p> <p>Plenitude na experiencia relixiosa: a revelación de Deus na historia.</p>	<p>1. Aprender e memorizar os principais trazos comúns das relixións.</p> <p>2. Comparar e distinguir a intervención de Deus na historia dos intentos humanos de resposta á procura de sentido.</p>	<p>1.1 Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.</p> <p>1.2 Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.</p> <p>2.1 Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.</p> <p>2.2 Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.</p>

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 2. A revelación: Deus interveñe na historia		
<p>A fidelidade de Deus á alianza co ser humano.</p> <p>A figura mesiánica do Servo de Yavé.</p>	<p>1. Recoñecer e valorar as accións de Deus fiel ao longo da historia.</p> <p>2. Comparar e apreciar a novidade entre o Mesías sufriente e o Mesías político</p>	<p>1.1 Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.</p> <p>1.2 Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.</p> <p>2.1 Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufriente e o Mesías político.</p> <p>2.2 Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufriente como criterio de vida.</p>
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación		

<p>A chamada de Xesús a colaborar con Él xenera unha comunidade.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descubrir a iniciativa de Cristo para formar unha comunidade que orixina a Igrexa. 2. Coñecer e apreciar a invitación de Xesús a colaborar na súa misión 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús. 2.1 Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús. 2.2 Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa</p>		
<p>A pertencencia a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano.</p> <p>A autoridade eclesial ao servizo da verdade.</p> <p>A misión do cristián no mundo: construír a civilización do amor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descubrir e valorar que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa. 2. Distinguir que a autoridade está ao servizo da verdade. 3. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Elaborar xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade. 1.2 Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen. 1.3 Se consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefere a que recoñece como máis humana. 2.1 Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade. 2.2 Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño. 2.3 Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano. 3.1 Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiales da súa contorna que colaboran na construción da civilización do amor.

Concreción para cada estándar de aprendizaje.

Relación de estándares e competencias 4º curso

ASIGNATURA: RELIGIÓN 4º ESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS							
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC	
RE1.1.1	1.1 Identifica y clasifica los rasgos principales (enseñanza, comportamiento y culto) en las religiones monoteístas.	B	X		X	X				X
RE1.1.2	1.2 Busca información y presenta al grupo las respuestas de las distintas religiones a las preguntas de sentido.	B	X			X				X
RE1.2.1	2.1 Razona por qué la revelación es la plenitud de la experiencia religiosa.	I	X			X				
RE1.2.2	2.2 Analiza y debate las principales diferencias entre la revelación de Dios y las religiones.	I	X					X	X	X
RE2.1.1	1.1 Identifica y aprecia la fidelidad permanente de Dios que encuentra en la historia de Israel.	B				X				X
RE2.1.2	1.2 Toma conciencia y agradece los momentos de su historia en los que reconoce la fidelidad de Dios.	B				X		X		
RE2.2.1	2.1 Identifica, clasifica y compara los rasgos del Mesías sufriente y el Mesías político.	I	X							X
RE2.2.1	2.2 Se esfuerza por comprender la novedad del Mesías sufriente como criterio de vida.	A				X	X			
RE3.1.1	1.1 Localiza, selecciona y argumenta en textos evangélicos la llamada de Jesús.	B	X			X				
RE3.2.1	2.1 Lee de manera comprensiva un evangelio, identifica y describe la misión salvífica de Jesús.	B	X					X		
RE3.2.2	2.2 Busca e identifica personas que actualizan hoy la misión de Jesús y expone en grupo por qué continúan la misión de Jesús.	B	X					X	X	
RE4.1.1	1.1 Elabora juicios a partir de testimonios que ejemplifiquen una forma nueva de usar la razón y la libertad y de expresar la afectividad.	I	X			X		X	X	X
RE4.1.2	1.2 Adquiere el hábito de reflexionar buscando el bien ante las elecciones que se le ofrecen.	I				X	X	X		
RE4.1.3	1.3 Es consciente de las diferentes formas de vivir la afectividad y prefiere la que reconoce como más humana.	A				X	X			X
RE4.2.1	2.1 Identifica personas que son autoridad en su vida y explica cómo reconoce en ellas la verdad.	I	X			X	X			
RE4.2.2	2.2 Reconoce y valora en la Iglesia distintas figuras que son autoridad, por el servicio o por el testimonio.	B				X	X			X
RE4.2.3	2.3 Localiza y justifica tres acontecimientos de la historia en los que la Iglesia ha defendido la verdad del ser humano.	B	X						X	X
RE4.3.1	3.1 Investiga y debate sobre las iniciativas eclesiales de su entorno que colaboran en la construcción de la civilización del amor.	A	X		X			X	X	X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

V. Concrecións metodolóxicas que require a materia.

A metodoloxía do presente proxecto baséase no modelo de ensino-aprendizaxe da lei vixente, nas orientacións didácticas do currículo de Relixión, e nas achegas específicas da pedagogía e didáctica relixiosa. A Programación que presentamos para a ensino-aprendizaxe da Relixión baséase nunha serie de principios metodolóxicos que teñen en conta os seguintes aspectos:

- O proceso psicoevolutivo dos alumnos e as alumnas.
- O construtivismo e a aprendizaxe significativa.
- Os centros de interese dos alumnos e as alumnas.
- As narracións bíblicas, as historias da vida diaria e a literatura infantil e xuvenil.
- A interdisciplinariedade con outras áreas curriculares: Lingua e Literatura, Ciencias Sociais, Educación Artística, etc.
- O diálogo da fe cristiá coa cultura actual.
- A capacitación do alumnado para ver, xulgar e actuar sobre si mesmos, os demais, a sociedade e o medio.
- O protagonismo do alumnado, fomentando que os alumnos e as alumnas se convertan en autores da súa propia aprendizaxe.
- A diversidade de actividades.
- A síntese científica e teolóxica dos principais conceptos, procedementos e valores do feito relixioso, cristián e católico, para capacitar ao

alumnado na opinión, información, formación e educación relixiosa e católica.

- As linguaxes relixiosas e da fe cristiá: a simbólica, a bíblica, a doutrinal, a litúrxica e a moral ou testemuñal.

E tendo en conta que ensinar relixión non consiste só en explicar unha serie de verdades relixiosas ben estruturadas, senón en axudar ós alumnos a construír un pensamento fundamentado, sistemático e autocrítico acerca das cuestións relixiosas fundamentais.

O modelo metodolóxico que se segue recolle as orientacións emanadas da concepción constructivista da aprendizaxe. Temos en conta, logo, os seguintes criterios:

- O protagonista da aprendizaxe é o alumno, coa súa propia actividade.
- O que inicia unha nova aprendizaxe faino a partires dos coñecementos que xa posúe.
- Quen aprende constrúe activamente significados establecendo relacións entre o seu esquema mental e os estímulos externos. Así lograrase unha aprendizaxe significativa.

No traballo de aula faranse diversos tipos de actividades:

*Actividades iniciais: pretenden detectar os coñecementos previos do alumno, situalo no campo de estudo, motivar, despertar o interese.

*Actividades de estudio: desenvolven os contidos mediante traballos persoais e grupais e exercicios diversos de observación, reflexión, análise, valoración, expresión.

*Actividades de aplicación, globalización e avaliación: pretenden que o alumno sepa aplicar os saberes adquiridos a situacións concretas, e autoavalie a súa aprendizaxe.

A Metodoloxía, en xeral, será activa, dinámica, plural, ... Empregaranse diversidade de métodos, procedementos e recursos: palabra, texto, fotografía, audiovisual, dinámicas de grupos, dramatizacións, etc.

O ensino da relixión, resumindo, precisa unha aprendizaxe significativa a través de :

+ Estratexias expositivas, xa sexan orais, escritas ou mímicas.

+ Estratexias de indagación mediante a presentación de materiais seleccionados sobre un tema para que os alumnos os estruturen partindo de criterios abertos proporcionados polo profesorado.

+ Estratexias de memorización, esencialmente comprensiva e non verbalista.

+ Estratexias motivadoras, buscando centros de interese propios da súa idade antropolóxica, do seu contorno e da súa experiencia.

VI. Procedementos e instrumentos de avaliación.

Procedemento de avaliación ordinaria

- A avaliación deberá estar integrada no proceso de ensinanza-aprendizaxe, e actuará como elemento de axuste. Deberá ter en conta os obxectivos, métodos, actividades, recursos, ... e seguir un modelo globalizado.
- Debe ser un proceso continuo e con posibilidades de retroalimentación, cara á autoavaliación. Deben coordinarse aspectos cuantitativos e cualitativos mediante unha reflexión e observación constante do alumnado.
- Será continua e integradora e hai que valorar actitudes, capacidades, procedementos, ó inicio, durante e ó final do proceso de aprendizaxe.
- Empregaranse procedementos e instrumentos axeitados e variados: traballo individual e en grupo, probas escritas, tarefas, debates, prácticas realizadas etc., co fin de obter resultados o máis fiables posible sobre a aprendizaxe dos alumnos.
- Permitirá detectar as ideas previas dos alumnos así como adapta-lo proceso didáctico ós progresos e problemas de aprendizaxe do alumnado.
- Debese explicitar qué se vai a avaliar e cáles son os instrumentos e os criterios que se van empregar.

- A avaliación debe resaltar non só os erros cometidos, senón tamén os éxitos alcanzados. Así os alumnos serán conscientes daqueles aspectos que xa dominan e daqueles nos que deben mellorar
- O número total de avaliacións será de tres, incluíndo a final.

Entenderase que un alumn@ obten avaliación positiva cando acada un mínimo de 5 puntos ó remate do período ordinario.

O final da terceira avaliación a nota haberá de ser de 5 puntos, alomenos.

Entenderase que un alumn@ obten avaliación positiva cando acada un mínimo de 5 puntos ó remate do período ordinario.

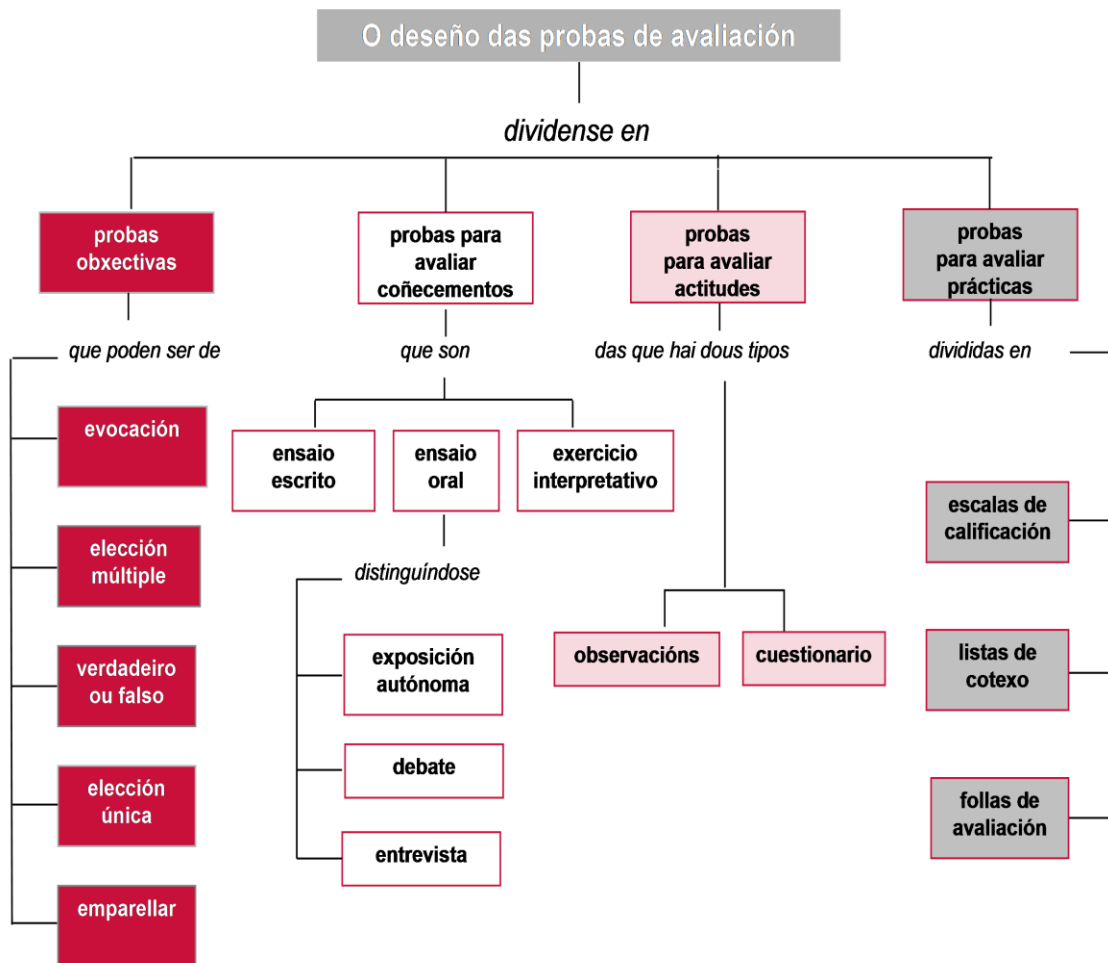
O final da terceira avaliación a nota haberá de ser de 5 puntos, alomenos.

Procedemento de avaliación extraordinaria

Para aqueles alumnos que non acaden os mínimos esixibles para obter unha avaliación ordinaria positiva, haberá a opción de acudir a unha **avaliación extraordinaria** consistente nunha proba obxectiva nas datas fixadas para elo polo centro.

Instrumentos de avaliación.

Tódalas actividades desenvolvidas na aula son avaliábeis, así como tódolos procesos e esta mesma programación. Propoñemos a continuación distintos procedementos e instrumentos de avaliación. Incluindo neste apartado tamén o referente a avaliación do relacionadoco proxecto letor. A Avaliación será continua e coherente coa lexislación vixente. Subliñar que, en todo caso neste eido axustaremonos á lexislación vixente e o xa dito anteriormente:

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

1-OBSERVACIÓN	2-PRODUCCIÓN DOS ALUMNOS	3-INTERCAMBIOS ORAIS COS ALUMNOS/AS	4-PROBAS ESPECÍFICAS
1.1-Escalas de observación. 1.2-Listas de control. 1.3-Rexistro anecdótico 1.4-Diario de clase.	2.1-Monografías. 2.2-Resumos. 2.3-Traballos de aplicación e síntese 2.4-caderno de clases. 2.5-Caderno de campo. 2.6-Resolución de exercicios e problemas. 2.7-Textos escritos. 2.8-Produccións orais. 2.9-Produccións plásticas e musicais. 2.10-Investigacións. 2.11-Simulacións e dramatizacións.	3.1-Diálogos. 3.2-Entrevistas. 3.3-Asambleas. 3.4-Postas en común	4.1.Probas obxectivas. 4.2-Probas abertas. 4.3-Interpretación de datos. 4.4-Exposición dun tema. 4.5-Resolución de exercicios e problemas. 4.6-Probas de capacidade motriz.

Procedementos e instrumentos de avaliación (1ºE 2º DAESO)

Nos *procedementos de avaliación* recollemos todos os métodos que fan posible contrastar o grao de aprendizaxe da materia tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo. Para avaliación dos estándares de aprendizaxe podemos fixarnos en tres aspectos: a temporalización, os axentes que avalían e as técnicas que usamos.

a) En canto á temporalización:

AVALIACIÓN ORDINARIA

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, unha por cada trimestre. A deste último coincidirá coa avaliación fina ordinaria do mes de xuño.

AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

Estará baseada nos graos mínimos de consecución que constan nesta Programación Didáctica.

b) En canto ós axentes non só avalía o docente senón que poderíamos ter en conta a avaliación entre iguais.

c) En canto ás técnicas van depender do estándar que se queira avaliar e agrupámolas en catro grandes bloques: observación na aula, producións escritas e dixitais, intervencións orais e probas específicas. Estes *instrumentos* constitúen o soporte físico que se emprega para recoller a información sobre as aprendizaxes esperadas dos alumnos.correspondentes aos procedementos de avaliación subliñados anteriormente:

Observación sistemática. Leva consigo a observación das actitudes manifestadas polo alumno e das súas respostas ás tarefas suxeridas a cotío no aula. Comprobación de respecto aos compañeiros/as, á orde na clase, ao profesor/a, aos materiais

propios e alleos. Valoración de se o alumno acepta ou non os roles asignados, axuda a organizar o grupo, coopera nas tarefas comúns.

OB

Producións do alumno: Expresión nun caderno de clase e/ou nun blog das actividades realizadas. Resolución de exercicios e prácticas realizadas na clase. Elaboración de resumos, monografías, informes. PA

Expresións orais: Conversación co alumno para medir a súa implicación nos temas desenvolvidos na clase: valoración da súa creatividade e investigación persoal. Valoración no diálogo do seu grado de interese pola materia, do seu comportamento, da integración cando o traballo sexa en grupo. Participación positiva nas postas en común. Respecto ás quendas nos debates. EO

Probas específicas: probas tipo test e cuestionarios. (A verdadeiro ou falso, a encher espazos en branco, a aparellar e de selección múltiple). Exposición de un tema. Interpretación de datos. PE

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE 1º ESO	OB	PA	EO	PE
Expresa por escrito sucesos imprevistos nos que se recoñece que a realidade é un don.	40%	10%	10%	40%
Evalúa, compartindo cos teus compañeiros, sucesos e situacións nas que queda de manifesto que a realidade é don de Deus.	20%	30%	40%	10%
Argumenta a orixe do mundo e a realidade como froito do designio amoroso de Deus.	20%	40%	20%	20%
Relaciona e distingue, explicando coas túas palabras, a orixe da creación nos relatos míticos da antigüidade e o relato bíblico.	20%	40%	10%	30%
Coñece e sinala as diferenzas entre a explicación teolóxica e científica da creación.	20%	20%	40%	20%
Respecta a autonomía existente entre as explicacións, teolóxica e científica, da creación.	40%	20%	20%	20%

Coñece, interpreta e constrúe unha liña do tempo cos principais acontecementos e personaxes da historia de Israel.	20%	40%	20%	20%
Mostra interese pola historia de Israel e dialoga con respecto sobre os beneficios desta historia para a humanidade.	20%	30%	20%	30%
Busca relatos bíblicos e selecciona xestos e palabras de Deus nos que identifiques a manifestación divina.	20%	30%	30%	20%
Recorda e explica constructivamente, de modo oral ou por escrito, accións que reflicten o desvelarse de Deus para o pobo de Israel.	20%	10%	30%	40%
Identifica e clasifica de xeito xustificado as diferenzas entre a natureza divina e humana de Xesús nos relatos evanxélicos.	30%	20%	20%	30%
Esfórzate por comprender as manifestacións de ambas naturezas expresadas nos relatos evanxélicos.	30%	20%	10%	40%
Recoñece a partir da lectura dos textos evanxélicos os trazos da persoa de Xesús e deseña o seu perfil.	20%	30%	30%	20%
Ordena e explica coas túas palabras os pasos do proceso formativo dos evanxeos.	20%	10%	30%	40%
Sinala e explica as distintas formas de presenza de Xesucristo na Igrexa: sacramentos, palabra de Deus, autoridade e caridade.	30%	10%	40%	20%
Coñece e respecta que os sacramentos son acción do Espírito para construír a Igrexa.	30%	20%	30%	20%

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

2º ESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE 2º ESO	OB	PA	EO	PE
Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos	40%	10%	10%	40%
Distingue e debate de forma xustificada e respetuosa a orixe do ser humano	20%	30%	30%	20%
Valora, en situacións da súa contorna, a dignidade do ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais...	20%	30%	30%	20%
clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a creación	20%	50%	20%	30%
Deseña en pequeno grupo un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúan polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.	20%	20%	40%	20%
busca e elixe persoaxes significativas do pobo de Israel e identifícaa e analiza a resposta de fe nelas e interesase por coñecer e avaliar a resposta da fe a o Deus que se revela.	40%	20%	20%	20%

identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos libros sagrados mostrando interese pola súa orixe divina	20%	40%	20%	20%
le, localíza e esquematiza os criterios recollidos na <i>dei Verbum</i> en torno á interpretación de Biblia valarandoos como necesarios	20%	30%	20%	30%
Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza de Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos	20%	30%	30%	20%
Coñece e xustifica por escrito a existencia dos Libros sagrados do autor divino e o autor humano	20%	10%	30%	40%
Coñece e describe as características do deus cristián	30%	20%	20%	30%
le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divinidades das relixións politeistas e contrasta as características do Deus cristián	30%	20%	10%	40%
Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita do outro para alcanzara a súa identidade e semellanza con Deus	20%	30%	30%	20%
Confecciona materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e realcións coas verdades da fe formuladas no credo	20%	20%	30%	30%
Clasifica as verdades de fe contidas no credo e explica o seu significado	30%	20%	30%	20%
localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características	30%	20%	30%	20%
reconstitúe o itinerario das viaxes de San Pablo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagano	20%	30%	30%	20%
Descubre e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa	30%	30%	20%	20%
Elabora materiais, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da igrexa.	20%	30%	30%	20%

Procedementos e instrumentos de avaliación (3ºe 4º DA ESO).

Nos *procedementos de avaliación* recollemos todos os métodos que fan posible contrastar o grao de aprendizaxe da materia tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo. Para avaliación dos estándares de aprendizaxe podemos fixarnos en tres aspectos: a temporalización, os axentes que avalían e as técnicas que usamos.

a) En canto á temporalización:

AVALIACIÓN ORDINARIA

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, unha por cada trimestre. A deste último coincidirá coa avaliación fina ordinaria do mes de xuño.

AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

Estará baseada nos graos mínimos de consecución que constan nesta Programación Didáctica.

b) En canto ós axentes non samente avalía o docente senón que teremos en conta a avaliación entre iguais.

c) En canto ás técnicas van depender do estándar que se queira avaliar e agrupámolas en catro grandes bloques: observación na aula, producións escritas e dixitais, intervencións orais e probas específicas. Estes *instrumentos* constitúen o soporte físico que se emprega para recoller a información sobre as aprendizaxes

esperadas dos alumnos.correspondentes aos procedementos de avaliación subliñados anteriormente:

Observación sistemática. Leva consigo a observación das actitudes manifestadas polo alumno e das súas respostas ás tarefas suxeridas a cotío no aula. Comprobación de respecto aos compañeiros/as, á orde na clase, ao profesor/a, aos materiais propios e alleos. Valoración de se o alumno acepta ou non os roles asignados, axuda a organizar o grupo, coopera nas tarefas comúns.
OB

Producións do alumno: Expresión nun caderno de clase e/ou nun blog das actividades realizadas. Resolución de exercicios e prácticas realizadas na clase. Elaboración de resumos, monografías,informes.PA

Expresións orais: Conversación co alumno para medir a súa implicación nos temas desenvolvidos na clase: valoración da súa creatividade e investigación persoal. Valoración no diálogo do seu grado de interese pola materia, do seu comportamento, da integración cando o traballo sexa en grupo. Participación positiva nas postas en común.Respecto ás quendas nos debates.EO

Probas específicas: probas tipo test e cuestionarios. (A verdadeiro ou falso, a encher espazos en branco, a aparellar e de selección múltiple). Exposición de un tema. Interpretación de datos.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE 3º ESO	OB	PA	EO	PE
Expresa e comparte en grupo situacións ou circunstancias nas que reconece a esixencia humana de felicidade e plenitude.	20%	40%	10%	30%
Analiza e valora a experiencia persoal fronte a feitos bellos e dolorosos.	10%	40%	30%	20%
Selecciona escenas de películas ou documentales que mostran a procura de sentido.	30%	10%	50%	10%
Identifica, analiza e comenta situacións actuais onde se expresa o pecado como rexeitamento ou suplantación de Deus.	20%	10%	20%	50%

Analiza o texto sagrado diferenciando a verdade revelada do ropaje literario e recrea un relato da verdade revelada sobre o pecado orixinal con linguaxe actual	10%	30%	40%	20%
Busca e selecciona biografía de conversos.	40%	30%	10%	20%
Expresa xuízos respetuosos sobre a novidade que o encontro con Cristo introduciu na forma de entender o mundo, segundo as biografías seleccionadas.	20%	30%	30%	20%
Crea e comparte textos, videos clip, curtos, para describir as consecuencias que na vida dos cristiáns supuxo o encontro con Xesús.	20%	20%	50%	10%
Busca, selecciona e presenta xustificando a experiencia dunha persoa que atopou a Cristo na Igrexa.	30	50%	10%	20%
Escoita testemuños de cristiáns e debate con respecto achega da plenitude de vida que neles se expresa.	20%	10%	30%	40%
Demostra mediante exemplos previamente seleccionados que a experiencia cristiá foi xeradora de cultura ao longo da historia.	30%	30%	10%	30%
Defende de forma razoada a influencia da fe na arte, o pensamento, os costumes, a saúde, a educación, etc.	10%	40%	30%	20%

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE 4º ESO	OB	PA	EO	PE
Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.	40%	10%	10%	40%.
Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido	20%	30%	40%	10%
Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.	20%	40%	30%	10%
Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.	20%	40%	10%	30%
Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.	20%	20%	40%	20%
Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.	40%	20%	20%	20%
Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufriente e o Mesías político.	20%	40%	20%	20%
Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufriente como criterio de vida.	20%	30%	20%	30%
Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.	20%	30%	30%	20%
Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús.	20%	10%	30%	40%
Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.	30%	20%	20%	30%
Elaborar xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade.	20%	20%	20%	40%.

Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen	20%	30%	40%	10%
Es consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefire a que recoñece como máis humana.	20%	10%	30%	40%
Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade.	30%	10%	40%	20%
Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.	30%	20%	30%	20%
Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.	30%	20%	20%	30%
Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiales da súa contorna que colaboran na construción da civilización do amor.	20%	20%	30%	30%

VII. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados.

De xeito xeral avaliación inicial consiste na realización dunha redacción sobre algún puntos centrais da materia e do curso co fin deber non só o grado de coñecemento sobre eles senón a expresión, a síntesis...a análise que a perso aalumna é capaz de realizar.

Realizarase unha proba escrita específica a principio de curso, preferentemente na segunda quincena de setembro, para diagnosticar a situación de partida do alumnado pois coñecer as competencias coas que chega o alumno é moi importante para poder detectar casos que precisen atención á diversidade.

Os contidos desa proba serán os axeitados aos contidos mínimos do curso anterior da ESO que cada grupo de alumnos teña realizado agás no caso de 1º ESO onde os contidos da proba estarán relacionados cos contidos de Relixión na Primaria.

Esa proba escrita pode conter preguntas obxectivas así como de texto incompleto, de emparellamento e de opción múltiple. Tal proba terá un carácter informativo e non terá validez para a cualificación final. En función desta avaliación poderanse adoptar medidas e accións de atención à diversidade: pluralidade metodolóxica, reforzos, adaptacións curriculares e todas aquelas que a lei contemple.

VIII. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

Sistema de cualificación.

O 60% da cualificación de cada avaliación e de cada período ordinario corresponderase co resultado das probas obxectivas de avaliación RELACIONADOS COS ESTANDARES PROGRAMADOS NESTA PROGRAMACIÓN.

O 40% restante corresponderase cos traballos de aula, CADERNO-DIARIO DE AULA esforzo personal, atención, interese,...

Criterios de corrección de probas escritas: Ademais da exactitude das respostas, valorarase cunha penalización máxima de 1,0 punto a presentación das probas escritas (exámenes, traballos, apuntes, exercicios...) con respecto a:

- Deberá cuidarse a ortografía e a expresión
- Deberán manterse marxes
- Non se deben utilizar tachadas
- Considerarase unha falta de presentación a inclusión de debuxiños ou comentarios que non teñan que ver coa materia.

No caso de darse unha calificación con decimais por encima da expresión "..., 5" redondearase á unidade superior.

IX. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Programa de recuperación:

a. Da propia materia durante o curso

Para aqueles alumn@s que durante o curso non acadaran unha cualificación de cinco puntos, facilitaráselles procedementos de recuperación das avaliacións parciais, ben por medio de probas obxectivas ou de probas para avaliar coñecementos, segundo sexa o caso.

De materias pendentes doutros cursos

As medidas e os programas de recuperación serán as que estipule a lexislación vixente. En todo caso facilitaranse plans de traballo individualizados para facilitar que o alumno/a acade os obxectivos e mínimos esixibles.

X. Grao mínimo de consecución para superar a materia.

Grao mínimo de consecución para superar a materia(ESO).

Para superar a materia de Relixión Católica neste curso 2016-2017 en ESO o alumno/a terá que acadar os seguintes estándares:

Grao mínimo de consecución para superar a materia

1º ESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	VALOR
Que o alumno identifique ao cristianismo entre as demais relixións.	20%
Que o alumno recoñeza de entre unha lista de persoaxes os que pertencen ao Antigo e ao Novo Testamento.	20%
Que o alumno sintetice dun xeito sinxelo a figura de Xesús de Nazaret.	20%
Que o alumno formule nunha táboa as diferenzas e semellanzas dos evanxeos sinópticos.	20%
Que o alumnos exprese correctamente o nome das parroquias e diocese nas que celebrou os sacramentos da iniciación cristiá.	20%

Grao mínimo de consecución para superar a materia (2º

ESO)

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	VALOR
Que o alumno identifique os libros fundamentais da Biblia	20%
Que o alumno recoñeza de entre unha lista de persoaxes os que pertencen ao Antigo e ao Novo Testamento.	20%
Que o alumno sintetice dun xeito sinxelo a figura de Deus Cristia	20%
Que o alumno formule argumentadamente as distintas posturas sobre a orixe do ser humano	20%
Que o alumnos exprese correctamente o significado da Igrexa como unas, santa, católica e apostólica	20%

Grao mínimo de consecución para superar a materia (3ºESO).

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	VALOR
Que o alumno recoñeza os distintos sentidos da vida propostos polas relixións monoteístas.	20%
Que o alumno explique a pertenza á Igrexa como pertenza ao <i>corpo de Cristo</i>	20%
Que o alumno describa situacións onde o perdón é indispensable para vivir en paz.	20%
Que o alumno relate algunha experiencia na que o encontro con Xesús mellorou os comportamentos dunha persoa.	20%
Que o alumno redacte brevemente a súa impresión sobre as persecucións que sofren os crentes na actualidade e as compare coas que sufrían os cristiáns dos primeiros séculos.	20%

Grao mínimo de consecución para superar a materia (4º ESO)

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	VALOR
Que o alumno recoñeza os distintos sentidos da vida propostos polas relixións monoteístas.	20%
Que o alumno recoñeza á fidelidade de Deus co home na Biblia e explique	20%
Que o alumno describa as características do mesías	20%
Que o alumno relate algunha experiencia na que se entenda que na Igrexa a autoridade é sinnónimo de servizo	20%
Que o alumno redacte brevemente un informe sobre a <i>misión de Xesús hoxe</i>	20%

Entenderase que un alumn@ obten avaliación positiva cando acada un 5, en cada unha das avaliacións. Facilitaranse procedementos de recuperación das avaliacións parciais, O final da terceira avaliación a nota habera de ser de 5 puntos, alomenos.

XI. Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizare

MATERIAIS CURRICULARES e OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Entre outros:

1º DA ESO

1 Libros de consulta:

La Biblia - Ed. La casa de la Biblia

La enciclopedia de la Biblia .

Atlas histórico.

Recursos informáticos:

La Biblia para niños.

Mi primera Biblia interactiva.

Historia del arte en DVD

Vídeo/DVD:

Jesús de Nazaret.

La túnica sagrada

Quo Vadis?

Presentaciones:

La Historia de la Salvación

Jesús, centro de la Historia de la Salvación.

Prensa.

Empregaranse tamén técnicas de expresión oral e escrita, dramatizacións...

Neste sentido sinalar a importancia do emprego de todos aqueles materiais procedentes de Internet, outras redes, ou calquera outro soporte dixital.

2º DA ESO

2 Libros de consulta:

La Biblia - Ed. La casa de la Biblia

La enciclopedia de la Biblia .

Atlas histórico.

Recursos informáticos:

La Biblia para niños.

Mi primera Biblia interactiva.

Historia del arte en DVD

Vídeo/DVD:

Jesús de Nazaret.

La túnica sagrada

Quo Vadis?

Presentaciones:

La Historia de la Salvación

Jesús, centro de la Historia de la Salvación.

Prensa.

Empregaranse tamén técnicas de expresión oral e escrita, dramatizacións...

Neste sentido sinalar a importancia do emprego de todos aqueles materiais procedentes de Internet, outras redes, ou calquera outro soporte dixital.

3º DA ESO

Libros de consulta:

La Biblia - Ed. La casa de la Biblia

Documentos del Vaticano II

Otra bibliografía:

La Biblia Didáctica.

La enciclopedia de la Biblia .

Un señor como Dios manda.

La Catedral .

Obelix y compañía

Diez palabras clave en Bioética

Recursos informáticos:

La Biblia Latinoamericana.

Mi primera Biblia interactiva.

Historia del arte en DVD

Vídeos:

Jesús de Nazaret.

La opción: Sacramento de Confirmación.

No sin mi hija

El pequeño Buda

Las grandes religiones de la historia

Sollicitudo Rei Socialis

Diapositivas:

La Historia de la Salvación

Jesús, centro de la Historia de la Salvación.

Empregaranse tamén técnicas de expresión oral e escrita, dramatizacións...

Neste sentido sinalar a importancia do emprego de todos aqueles materiais procedentes de Internet, outras redes, ou calquera outro soporte dixital.

Prensa

4º DA ESO

Libros de consulta:

La Biblia - Ed. La casa de la Biblia

Documentos del Vaticano II

Outra bibliografía:

La Biblia Didáctica.

La enciclopedia de la Biblia .

Un señor como Dios manda.

La Catedral .

Obelix y compañía

Diez palabras clave en Bioética

Recursos informáticos:

La Biblia Latinoamericana.

Mi primera Biblia interactiva.

Historia del arte en DVD

Vídeos:

Jesús de Nazaret.

La opción: Sacramento de Confirmación.

No sin mi hija

El pequeño Buda

Las grandes religiones de la historia

Sollicitudo Rei Socialis

Diapositivas:

La Historia de la Salvación

Jesús, centro de la Historia de la Salvación.

Empregaranse tamén técnicas de expresión oral e escrita, dramatizacións...

Neste sentido sinalar a importancia do emprego de todos aqueles materiais procedentes de Internet, outras redes, ou calquera outro soporte dixital.

Prensa

XII. Medidas de atención á diversidade.

“La atención a la diversidad implica conocer, respetar, aceptar, valorar y responder a las diferencias individuales y culturales de los alumnos y alumnas y evitar cualquier tipo de discriminación. Educar en y para la diversidad significa desarrollar actitudes y comportamientos cooperativos y plurales, propiciar pautas de aprendizaje que den juego a todos los implicados en los procesos educativos, independientemente de su sexo, raza, cultura, deficiencia,... ha de ser un principio y una meta de la enseñanza, pero también camino y proceso” (Sáez, 1997).

A mesma definición de Proxecto Curricular constitúe unha medida de atención á diversidade. Por outro lado, o seu desenvolvemento nas programacións de aula e nas súas unidades didácticas xerará un conxunto de propostas que favorezan a adaptación ós intereses, capacidades e motivacións dos alumnos, respectando sempre un traballo común de base que permita a consecución dos obxectivos xerais da etapa.

Os recursos concretos para desenvolverla serán, entre outros:

1.- Manexar metodoloxías diversas.

2.- As actividades propostas terán en conta a diversidade dos alumnos. En todas as actividades favoreceremos a autonomía e o traballo en grupo para enriquece-la autoestima. Desta forma, cada alumno verá que él en sí mesmo é capaz de resolvelo exercicio ou axudar a un grupo para que se resolva.

3.- Utilizar materiais didácticos non homoxéneos, dos que se podan derivar actividades para diferentes grados de complexidade. Estas actividades para o tratamento á diversidade serán:

- Exercicios e problemas de reforzo.
- Exercicios e problemas de ampliación.
- Exercicios e problemas de profundización.

4.- Facer agrupamentos flexibles e con ritmos distintos.

E todas aquelas que indique a Lei.

XIII. Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda.

Artigo 4. Elementos transversais

1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballarase en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

Ademais:

1. Concreción dos elementos transversais que se traballarán.

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciabes no ensino da Relixión Católica pero, lóxicamente, adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado pois hai graduacións diversas no desenvolvemento dos estudantes. Os elementos transversais coa súa concreción son:

1 e 2. Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita

- As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.
- Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel.
- Escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

3. Comunicación Audiovisual

- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio

comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.

-Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

4. Educación nas tecnoloxías da comunicación e información

-Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.

-Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.

-Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

5. Emprendemento

-Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.

-Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.

-Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

6. Educación cívica:

-Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.

-Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.

-Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.

-Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.

-Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinación e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

7. Prevención de violencia.

-Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.

-Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.

-Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.

-Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.

-Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.

Potenciarase a transversalidade e o traballo interdisciplinar en cada un dos cursos. Asemade, como quedou sinalado arriba, terase en conta de xeito especial todo o referente á educación multicultural e todo o que a lexislación vixente marque.

XIV. Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.

Dentro deste apartado, o Departamento programa distintas actividades como son: visitas a museos, realización dalgunha etapa do camiño de Santiago, visita a monumentos, conferencias e charlas sobre aspectos relacionados ca materia, ben na mesma aula ou fora dela... Este Departamento de Relixión e Moral Católica, potenciará, neste eido, a participación activa do alumnado en conmemoracións, campañas ou

calquera outro tipo de actividades propostas polo Centro, e/ou a autoridade educativa.

Visita didáctica á catedral de Lugo e a o Museo Diocesano.

XV. Poxecto lector

En cada una das sesións horarias adicarase alomenos 15 minutos á letura comprensiva: letura e interpretación de textos orais e escritos, comentarios de textos...Escritura de textos, tanto tipo redacción, como diálogos, exposicións... Preténdese que o alumno-lector manifieste unha serie de habilidades:

- Empregar os coñecementos previos para darlle sentido á lectura.
- Dirixir de xeito autónomo a súa lectura: atención, corrección de erros, ...
- Empregar estratexias para acadar a comprensión: revisión, insistencia...
- Distinguir o importante do que non o é en función da finalidade da lectura.
- Resumir o lido como estratexia de comprensión.
- Realizar preguntas sobre o lido.

Outro tipo de habilidades.

- Ler un mapa.

- Ler e distinguir os distintos aspectos dunha cita bíblica.
- Interpretar unha gráfica.
- Comprender signos e símbolos das distintas relixións.
- Interpretar un cuadro relacionandoo ca escena bíblica correspondente e entender o influxo do relixioso no arte.

A materia de Relixión participará activamente no Plan Lector do propio Centro coa dinámica que se estableza para este curso 2016-2017 así como nas actividades propostas polo equipo da Biblioteca e PLAMBE.

De non coincidir o horario establecido do Plan Lector con algunha clase desta materia adicarase, en cada grupo, o tempo que fora preciso na lectura e traballo de textos para que os nosos alumnos acaden gusto pola lectura facendo dela unha rutina diaria na que atopen entretenemento intelectual e formativo.

Como accións máis destacadas teremos en conta:

- √ Lectura en voz alta de xeito rotatorio e participativo dos alumnos dunha parte de calquera unidade didáctica que corresponda explicar.
- √ Exercicios e prácticas de comprensión lectora da Biblia e dos seus xéneros literarios con textos axeitados que motiven aos alumnos a ler con agrado, lectura de biografías de personaxes fundamentais do cristianismo e da humanidade, lecturas de Encíclicas, lectura sobre unha selección de temas de actualidade, textos sinodais, preguntas sobre o lido, extracción da idea principal, realización de exposicións escritas do texto traballado, resumos, esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos. Todo iso axeitadamente á idade e capacidades dos alumnos.
- √ Lecturas e exposicións de ideas e opinións persoais así como interpretación de murais e traballos realizados polos alumnos e

que contribúen ao desenvolvemento da expresión escrita e oral.

- √ Os exemplares da Biblia e demais libros que se usen serán do Departamento de Relixión ou da Biblioteca do Centro polo que non é necesario que os alumnos os merquen.

XVI. Tics

Obxectivos xerais para o profesorado:

- Mellorar o plantexamento pedagóxico a través das TIC.
- Empregar as TIC para o traballo cotián e as actividades de aula: programación, actividades, controis, fichas, ...
- Saber consultar e sacar información a través das TIC, tanto para temas profesionais como para experiencias para a súa actividade docente.
- Intercambiar experiencias, coñecementos, actividades e participar en foros, chats,... e diversas redes de colaboración como internet.

Obxectivos xerais do alumnado:

- Potenciar a capacidade de razoamento do alumnado, a súa motivación e o seu afán de coñecemento.
- Espertar o interese por coñecer cousas diversas e lograr que utilicen as pautas adecuadas para chegar á información precisa.

- Utilizar o ordenador como medio de creación, de integración, de cooperación e extensión das propias ideas.
- Potenciar a comunicación cos seus semellantes.
- Utilizar programas e contornas que faciliten a súa aprendizaxe das diferentes áreas do Currículo, así como favorecer a adquisición de habilidades e destrezas.

Dende este Departamento potenciarase e facilitarase a aprendizaxe e o emprego das Tecnoloxías da Información e da Comunicación: presentacións de traballos dos alumn@s, nas explicacións docentes, na busca de información en Internet; o encerado interactivo, o uso de gravadoras de voz e imaxe para a realización de pequenos curtametraxes....e todas cantas aquelas estean a disposición.

Desde as clases de Relixión contribuímos ao logro dos obxectivos do plan TIC do Centro mediante a realización de diversas accións cos nosos alumnos tales como:

- Uso de correo electrónico para informar aos alumnos da realización dalgunha tarefa e para recepción dos seus exercicios, actividades e traballos.
- Uso educativo das redes sociais para compartir saberes, técnicas e recursos.
- Presentación de traballos nas aplicacións máis actuais na medida en que as posibilidades técnicas e a formación dos propios alumnos o permitan. Como mínimo farán uso dun procesador de textos.
- Creación de canles de comunicación con outros alumnos de Relixión doutros centros da mesma localidade e outras.

-Blogs de aula coa participación activa do alumnado. Presentación dos contidos de xeito atractivo e novedoso desde os blogs da materia de Relixión.

-Uso da Aula virtual do centro.

-Visitas a sitios web oficiais da Igrexa (Santa Sé, Arquidiocese, Conferencia Episcopal), a páxinas de contido bíblico ou relacionadas co voluntariado e o labor social da Igrexa.

-En relación cun dos obxectivos da programación, coñecer a través da Rede a achega da Igrexa á nosa cultura e patrimonio artístico para o que Internet móstrase como un instrumento valioso nun campo que por excelencia é o da imaxe.

-Consultas e visitas a portais católicos tanto polo seu contido conceptual como pola posibilidade de coñecer foros de opinión, blogs e outros campos de comunicación e expresión católicos.

XVII. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.

1º, 2º, 3º eso e 4º da eso

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

1. MODELO PARA O PROFESORADO

ASPECTOS AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSONAL
Temporalización das Unidades Didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores de desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinabilidade			

2. MODELO PARA O DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE

DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Informo os alumnos dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Informo as familias dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Formulo situacións introdutorias previas o tema que vou tratar. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Estimulo a participación dos alumnos a partir das súas experiencias. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Comunico a finalidade dos aprendizaxes, a súa importancia, utilidade e aplicación na vida real. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Presento os contidos dando unha visión xeral do tema 				
<ul style="list-style-type: none"> • Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, exemplificando.. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Á hora de seleccionar as actividades, teño en conta que existen diferentes tipos de ritmos e intereses. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Formulo actividades variadas. <p>-Introdución. -Desenvolvemento -Consolidación. -Reforzo. -Ampliación</p>				
<ul style="list-style-type: none"> • Nas actividades que proponho hai equilibrio entre as actividades individuais e as actividades grupais 				
<ul style="list-style-type: none"> • Á hora de constituír grupos reducidos , teño en conta os seguintes criterios: <ul style="list-style-type: none"> • Fágoo a sorteo. • Fago os grupos por niveis. • Fago grupos nos que os seus membros teñen distintos niveis 				
<ul style="list-style-type: none"> • Á hora de realizar as actividades teño en conta as “dinámicas cooperativas2 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego técnicas metodolóxicas variadas: expositiva, investigadora 				

• Emprego medios técnicos audiovisuais.				
• Emprego recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos...) tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos.				
• Comprobo que os alumnos comprenden a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, estimulando a que verbalicen o proceso durante a realización das tarefas.				
• Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións..				
• Reviso e corrixo frecuentemente as actividades propostas na clase e para a casa.				
• Proporciona información o alumnado sobre a execución das tarefas e como melloralas.				
• No caso de que os logros acadados polo alumnado sexan insuficientes, propono novas actividades que faciliten a súa adquisición.				
• No caso de que os logros acadados sexan suficientemente acadados nun breve período de tempo, propono novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.				
• Propono actividades que posibiliten acadar distintos graos de execución				
• Adopto medidas de apoio para o alumnado que presenta desfase curricular ou dificultades de aprendizaxe.				
• Coordínome coa profesora de apoio para a adecuación de contidos, actividades, metodoloxía, recursos e adaptalos os alumnos con dificultades				
• Teño en consideración as orientacións do departamento de orientación na adopción de medidas a adoptar co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

3. CUESTIONARIO SOBRE A AVALIACIÓN

SOBRE A AVALIACIÓN	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Participo activamente nas sesións de avaliación, á hora de tomar decisións colexiadas no tocante a: • Promoción do alumnado. • Adopción de medidas de atención á diversidade. • Elaboración do Consello orientador. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Teño en conta o procedemento xeral de avaliación en relación co establecido na programación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Realizo unha avaliación inicial a comezo de curso, o comezo de cada unidade didáctica. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Establezo criterios obxectivos para avaliar o aprendizaxe do alumnado 				
<ul style="list-style-type: none"> • O alumnado coñece os criterios de avaliación e de cualificación que se empregan 				
<ul style="list-style-type: none"> • O avaliar unha actividade en equipo, ademais da cualificación global, cada membro do grupo obtén outra individual que é reflexo da súa contribución persoal. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes rexistros de recollida de datos. • Listas de control. • Escalas de valoración. • Anecdótico. • Diarios de clase. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego diferentes procedementos e instrumentos de avaliación: • Coherentes cos estándares de aprendizaxe . • Adaptados a diversidade dos alumnos. • Diferentes según os contidos tratados 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes medios para informar as familias, ó profesorado e o alumnado dos resultados da avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego a autoavaliación do alumnado 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

CUESTIONARIO PARA O ALUMNADO

INDICADORES	1	2	3	4
• Fago con regularidade as tarefas propostas polo profesorado.				
• Entrego os traballos según as indicacións dadas polo profesorado e na data acordada				
• Participo activamente (aporto ideas, axudo a resolver problemas, realizo a miña parte do traballo) nos traballos propostos en equipo.				
• Pregúntolle o profesorado as dúbidas..				
• Solicito a axuda e a aprobación frecuente do profesorado.				
• Estou satisfeito do meu traballo				
• As cualificacións obtidas reflicten o meu esforzo e traballo.				
• Asisto regularme a clase.				
• Teño frecuentemente faltas de puntualidade				
• Xustifico os meus retrasos e faltas de asistencia o/a titor/-a				
• Preocúpome por poñerme o día na materia cando falto a clase.				
• Adoito unha actitude respectuosa co profesorado.				
• Adoito unha actitude respectuosa co alumnado.				
• Asumo responsabilidades.				
• Teño unha actitude positiva cara o estudo				
• O que aprendo nunha materia aplícoo e relaciónoo con outras.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

XVIII. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.

CRITERIOS PARA AVALIAR A PROGRAMACIÓN

Periodicamente, a lo menos unha vez ao mes, coincidindo cunha reunión ordinari do departamento, realizarase unha análise da programación para avaliar os contidos traballados, o desenvolvemento das actividades realizadas e a consecución de acordo coa súa temporalización.

A final de curso realizarase unha avaliación global, tendo en conta os resultados das avaliacións periódicas e as novas propostas, para introducir as posibles modificacións que nos conduzan a unha redacción reformada para o seguinte curso.

Os procedementos para avaliar a programación de Relixión Católica deste curso 2016-2017 son de dous tipos:

A) Unha avaliación de progreso:

1. Haberá que ir vendo o axuste de obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.
2. Valorarase tal axuste nas reunións de Departamento e nas avaliacións e, se resulta pouco axeitado, haberá de modificarse durante o percorrer do curso.

B) Unha avaliación final:

1. Prestarase moita atención ao porcentaxe de alumnos que, na súa avaliación final, queden coa relixión sen aprobar.
2. Os erros detectados recolleranse na memoria final de curso para a elaboración da programación do próximo curso.

PROPOSTAS DE MELLORA

POTENCIAR MÁIS AS CAPACIDADES ORAIS DO ALUMNADO

POTENCIAR A INTERDISCIPLINARIEDADE

POTENCIAR A INTERCULTURALIDADE

Asumir como propias as propostas de mellora que se tomen a nivel do conxunto do centro

XIX. CONSTANCIA DE INFORMACION AO ALUMNADO

Ao comezo de cada curso o alumnado recolle a información desta programación. Contidos, obxectivos, estándares mínimos...avaliación...e toma nota nos seus cadernos.

XX. Acción de contribución ao plan de convivencia.

Na contribución ó Plan de convivencia esta materia de relixión católica ten moitísimo que aportar desde os valores que promove.

En todo momento seguirá as pautas do Plan de Convivencia do Centro así como as indicacións do Departamento de Orientación e das Titorías.

Independentemente diso traballará constantemente aspectos propios da educación para a Paz, o respecto da Natureza, a solidariedade e todos aqueles indicadores xa reflectidos na programación de valores.

As accións:

- ~ Asistencia puntual e diaria ás clases.
- ~ Asistencia ó Centro cos materiais necesarios para as clases.
- ~ Respetto para as persoas que teñen crenzas distintas.
- ~ Diálogo cos que pensan de xeito diverso.
- ~ Colaboración para a realización das tarefas propostas polo profesorado.
- ~ Colaboración para a modificación da conduta do alumno ou alumna e seguimento nos cambios que se produzan.
- ~ Rexeitamento pacífico de todo tipo de violencia.
- ~ escoitar para entender.
- ~ Compartir cos demais.
- ~ Respetto ós compañeiros e a todo o persoal do Centro.
- ~ Non permisión de actitudes racistas nin sexistas.
- ~ Moderación consumista e coidado da hixiene persoal.

IES XOÁN MONTES
LUGO
RELIXIÓN CATÓLICA
1º e 2º DE BACHARELATO
CURSO 2019-20

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Relixión Católica

Bacharelato

A presente programación basease na lexislación vixente LOMCE, A Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, e en concreto:

**CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E ORDENACIÓN
UNIVERSITARIA**

DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

E

Resolución de 13 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el currículo de la enseñanza de Religión Católica de Bachillerato.

1. **Introdución e contextualización.**

O IES Xoán Montes é un Centro Urbano, cuns trescentos alumnos e alumnas.

O medio sociocultural do centro é Medio, cun índice alto e alumnado estranxeiro.

O Centro desenvolve varios programas: bibliotecas, comenius....

Neste contexto:

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos.

O contido do currículo de Relixión Católica parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respectuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentais e transversais propios de cada etapa educativa.

A relixión é un feito presente innegablemente na humanidade e na nosa sociedade, por iso a necesidade dun estudo sistemático para comprender a nosa historia e cultura galegas que están conformadas por crenzas, símbolos e valores do cristianismo. O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores nos que a persoa naceu e que se denomina tradición.

Así, o currículo de Relixión Católica contribúe á educación integral do estudante nesa necesidade pois responde á dimensión relixiosa de todo ser

humano e, á vez, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, é promovido o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psicolóxico e evolutivo do alumnado.

A liberdade relixiosa de persoas e pobos é recoñecida pola Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948. Asemade a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante “dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións” no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

O Acordo Internacional que subscribiu o Estado Español coa Santa Sé sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, outorga (art. 6) a competencia para elaborar o currículo da materia de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica. Esta programación é desenvolvida, consecuentemente, segundo as orientacións da Comisión Episcopal correspondente que dispuxo catro bloques de contidos os cales se espallan aquí en tres avaliacións para cada un dos niveis do centro.

A educación, entendida como un proceso que pretende o pleno desenvolvemento da personalidade do alumno, favorece a maduración do conxunto das súas dimensións, axudándolle a formarse a súa identidade á vez que lle introduce de xeito activo na sociedade.

A dimensión relixiosa, co seu sentido globalizador, é unha das que máis contribúe ao logro dunha auténtica maduración da persoa. O carácter integral da educación reclama unha concepción da realidade, unha cosmovisión, na que se descobre o verdadeiro sentido do que uno é e do que fai.

A etapa de Bacharelato supón, dende o punto de vista psicoevolutivo, a procura da autonomía, o que conleva un permanente contraste entre o presente e a tradición para afrontar o futuro. O alumno comeza a reler a súa historia á luz da súa propia experiencia, cuestionando o depósito transmitido de saberes, crenzas e experiencias recibidas.

2. A materia de relixión e moral católica contribue na súa medida a acadar os obxectivos do bacharelato

Obxectivos

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave. Concreción que recolla a relación dos estándares de aprendizaxe avaliados da materia que forman parte dos perfís competenciais.

O ensino da relixión católica axuda a iluminar a historia persoal e social, a respectar e interpretar o conxunto de valores e significados presentes na realidade, ofrecendo claves de interpretación que dan sentido ao que facemos.

O artigo 24 do Real Decreto 1105/2014, establece que o Bacharelato ten a finalidade de proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lle permita desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. A devanditos logros pode contribuír de xeito satisfactorio o ensino da relixión, facilitando o desenvolvemento do xuízo crítico, ensinando a observar e analizar a realidade con respecto, en claves de liberdade, responsabilidade, verdade e apertura á cuestión do sentido.

O presente currículo toma en consideración a aprendizaxe por competencias, busca, dende a antropoloxía cristiá, a consecución e dominio das mesmas. Dado que a competencia supón unha combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais, esfórzase por reflectir a achega

específica que este ensino ofrece ao proceso humanizador que conlleva a educación.

A importancia que a asignatura de relixión outorga á inculturación da fe, nos distintos contextos, é un feito positivo que a converte nun magnífico instrumento para a comunicación e o diálogo nun mundo cada vez máis plural. Á súa vez, asume como punto de partida os obxectivos que se fixan na etapa para o desenvolvemento das diversas capacidades.

Convén destacar no haber desta asignatura a axuda á promoción dos dereitos humanos e ao exercicio da verdadeira cidadanía, fomentando a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa. Preocúpase tamén de conseguir nos alumnos unha madurez persoal e social que lles permita actuar de forma responsable e autónoma, dende un espírito crítico e constructivo.

Non menos importante é a axuda que presta ao alumno para coñecer e valorar críticamente, desde unha cosmovisión cristiá, as realidades do mundo contemporáneo e os seus antecedentes históricos, destacando o labor da Igrexa en todo o enriquecemento cultural.

Esta asignatura promove tamén o desenvolvemento da sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, mostrando a beleza, a verdade e o ben como fontes do enriquecemento persoal e cultural.

Para o logro destes obxectivos, a través dos procesos de ensino-aprendizaxe, o currículo de relixión en Bacharelato propón a división dos seus **contidos en catro bloques temáticos: antropoloxía cristiá, doutrina social da Igrexa, relación razón, fe e ciencia e, para rematar, a Igrexa como**

xeradora de cultura ao longo da historia. Deste xeito, preténdese que o alumno dispoña dos suficientes coñecementos, procedementos e actitudes que lle permitan dar resposta, desde a cosmovisión cristiá, aos retos que lle presenta o mundo contemporáneo.

Os contidos procedimentales da materia de relixión católica facilitan estratexias e procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos adquirense ao longo do desenvolvemento curricular e colaboran, de xeito eficaz, á consecución das competencias asignadas no currículo de Bacharelato. **Concretamente os contidos procedimentales de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.**

Entre os **contidos procedimentales básicos da materia de relixión católica atopamos os seguintes:**

- *Observación da realidade.* O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A asignatura de relixión católica pretende colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rehúyan as dimensións espirituais do real.

- *Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas.* O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.

- *Reflexión crítica.* O desenvolvemento da materia axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prejuicios fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.

- *Exposición e argumentación respetuosa das crenzas relixiosas propias e alleas.* A asignatura de relixión católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a asignatura contribúe á consecución **de contidos de carácter actitudinal** que son coherentes cos obxectivos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das diferentes culturas. Por outra banda, favorece o respecto pola diversidade entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

Estratexias de metodoloxía didáctica

A normativa educativa derivada da LOMCE define metodoloxía didáctica como: «conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexiva, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados.» (Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro).

Neste sentido, a asignatura de relixión católica utilizará unha metodoloxía centrada na persoa, que respectará os seguintes principios:

- *Recoñecemento do rol do docente.* O docente é peza crave na elaboración da planificación, a elaboración e implementación de actividades de aula axustadas ao grupo concreto que está ensinando, así como á avaliación do proceso. A súa formación e a súa responsabilidade no acompañamento do proceso de crecemento do estudante resulta, polo tanto, fundamental á hora de garantir o éxito do proceso de aprendizaxe.

- *Adaptación ao ámbito emocional e cognitivo dos estudantes respectando o desenvolvemento psicoevolutivo propio de cada etapa.* Esta atención, centrada na persoa, permite combinar de xeito adecuado o concreto e o abstracto, o traballo individual e o grupal, o manipulativo, experiencial e visual cos aspectos conceptuais.

- *Respecto polos ritmos e estilos de aprendizaxe dos estudantes.* Non todos os estudantes son iguais, non todos aprenden á mesma velocidade nin utilizan as mesmas estratexias. A atención á diversidade e o desenvolvemento da inclusión comeza na asunción deste principio fundamental.

- *Consideración da dimensión humanista.* Todas as aprendizaxes están ao servizo da formación humana. A materia de relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes, instrumentales, cognitivos, actitudinais, socio afectivos non sexan considerados fin en si mesmo senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano.

- *Respecto pola curiosidade e inquietudes dos estudantes.* Consideración dos intereses e expectativas dos estudantes así como dos coñecementos previos, de maneira que se garanta unha aprendizaxe significativa.

- *Seguimento dos **criterios de avaliación** educativa.* Para facilitar o cumprimento destes principios metodolóxicos aplicarase unha avaliación continua, global e formativa ao longo do proceso de ensino e aprendizaxe; e sumativa ao final do proceso, de maneira que se evalúe o nivel de logro alcanzado. A avaliación obxectiva garante unha valoración adecuada da dedicación, esforzo e rendemento de todos os estudantes.

- *Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativo.* O estudo e reflexión do cristianismo, polo seu intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativo.

- *Utilización educativa dos recursos tecnolóxicos.* O ensino da relixión promove a utilización da tecnoloxía da información e a comunicación non só dun xeito instrumental, que resulte útil ao estudante na procura de información ou na resolución de problemas suscitados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e a identidade persoal que hai que aprender a dominar.

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

1ª) Comunicación lingüística (CCL)

2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

3ª) Competencia dixital (CD)

4ª) Aprender a aprender (CAA)

5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)

6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

1. Comunicación lingüística (CCL).

Este currículo de Relixión Católica válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, das imaxes e símbolos, da linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística (tanto na expresión oral como na escrita) que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Ademais o ensino relixioso católico na escola sérvese da linguaxe académica e das linguaxes que conforman a cultura. O diálogo da fe coa cultura contribúe á competencia en comunicación lingüística do alumno en relación cos estándares de aprendizaxe:

2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

O ensino relixioso tamén contribúe á competencia matemática ó axudar a que o alumno relacione datos da Biblia coa historia, contabilice expresións de cifras e use estatísticas para a descrición e a análise da realidade social.

3. Competencia dixital (CD)

O ensino relixioso integra as TIC para o tratamento da información, para a súa obtención e selección crítica. É unha materia na que teñen un importante papel os recursos tecnolóxicos ao alcance de estudantes e profesores, pois facilitan o traballo tradicional e ofrecen novas aplicacións.

4. Aprender a aprender (CAA)

O ensino da relixión contribúe fomentando a atención, memoria, experiencia, o impulso do traballo en equipo, a síntese da información e opinión. Fai aos alumnos protagonistas da súa propia aprendizaxe como resposta á vontade de Deus de que o ser humano colabore activa e libremente co plan divino.

5. Competencias sociais e cívicas (CSC)

A relixión católica favorece o desenvolvemento de virtudes cívicas para o ben común da sociedade. Educa a dimensión moral e social da persoa, favorecendo a corresponsabilidade, a solidariedade, a liberdade, a xustiza e a caridade.

6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Esta competencia desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta á devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida, á cultura e á identidade da persoa humana.

7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

A relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura galega e a estima adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas.

En concreto:

ASIGNATURA: RELIGIÓN 1º BACHILLERATO

Resolución de 11 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el currículo de la enseñanza de Religión Católica de la Educación Primaria y de la Educación Secundaria Obligatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1 Reflexiona sobre acontecimientos mostrados en los medios de comunicación y emite juicios de valor sobre la necesidad de sentido.	B	X					X	X
RE1.2.1	2.1 Identifica y diferencia la diversidad de respuestas salvíficas que muestran las religiones.	B	X			X			X
RE1.3.1	3.1 Descubre, a partir de un visionado que muestre la injusticia, la incapacidad de la ley para fundamentar la dignidad humana. Compara con textos eclesiales que vinculan la dignidad del ser humano a su condición de creatura.	I	X		X	X	X		
RE1.3.2	3.2 Investiga, obtiene datos estadísticos y analiza sacando conclusiones, comportamientos de los jóvenes que defienden o atentan contra la dignidad del ser humano.	I	X	X	X	X	X		X
RE1.4.1	4.1 Califica las respuestas de sentido que ofrece el ateísmo, agnosticismo o laicismo y las contrasta con la propuesta de salvación que ofrecen las religiones.	A	X					X	X
RE2.1.1	1.1 Identifica problemas sociales de finales del siglo XIX. Estudia su evolución hasta la actualidad y analiza las respuestas de la doctrina social de la Iglesia.	A	X			X	X		X
RE2.2.1	2.1 Elabora una definición personal sobre los términos, legal, ético y moral. Explica públicamente las diferencias entre los términos con la ayuda de medios audiovisuales.	B	X		X		X		
RE2.3.1	3.1 Comprende y define con palabras personales el significado de bien común, destino universal de los bienes y subsidiariedad. Aplica a situaciones concretas dichos principios justificando el pensamiento social de la Iglesia.	I	X			X	X		X
RE3.1.1	1.1 Identifica, a través de fuentes, los diferentes métodos de conocer la verdad en la filosofía, la teología, la ciencia y la técnica. Distingue qué aspectos de la realidad permite conocer cada método.	B	X	X		X	X		X
RE3.2.1	2.1 Reconoce con asombro y se esfuerza por comprender el origen divino del cosmos y distingue que no proviene del caos o el azar.	B		X		X			
RE3.2.2	2.2 Se informa con rigor y debate respetuosamente, sobre el caso de Galileo, Servet, etc. Escribe su opinión, justificando razonadamente las causas y consecuencias de dichos conflictos.	B	X	X			X		X
RE3.3.1	3.1 Aprende, acepta y respeta que el criterio ético nace del reconocimiento de la dignidad humana.	B				X	X		X
RE3.3.2	3.2 Analiza casos y debate de manera razonada las consecuencias que se derivan de un uso de la ciencia sin referencia ética.	I	X	X			X		X
RE4.1.1	1.1 Estudia, analiza y define el concepto de cultura en diferentes épocas y lo contrasta con el carácter antropológico de la enseñanza de la Iglesia.	I	X			X			X
RE4.2.1	2.1 Identifica los elementos propios de diversas culturas y elabora un material audiovisual donde las compare críticamente.	A	X		X		X		X
RE4.3.1	3.1 Conoce y respeta los rasgos de la vida monástica. Identifica su influencia en la organización social y la vida laboral.	B				X	X		X
RE4.3.2	3.2 Valora el trabajo de los monjes por conservar el arte y la cultura grecolatina, elaborando un material audiovisual en el que se recoja la síntesis de su estudio.	B	X		X	X			X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

ASIGNATURA: RELIGIÓN 2º BACH

ESTÁNDARES		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC
RE1.1.1	1.1. Comprende y respeta el significado bíblico de la afirmación "hombre y mujer los creó".	B	X					X	X
RE1.2.1	2.1. Conoce y explica los diferentes problemas bioéticos relacionados con el origen, el desarrollo y el final de la vida.	B	X	X				X	X
RE1.2.2	2.2. Posee argumentos para defender o dar razones desde la posición cristiana ante situaciones reales o supuestas que se proponen en clase.	I	X					X	
RE2.1.1	1.1. Descubre, valora y justifica el sentido humanizador que tiene el trabajo.	B	X					X	X
RE2.2.1	2.1. Propone proyectos o soluciones que podrían llevarse a cabo en las políticas nacionales o internacionales para hacer el mundo más humano.	B	X			X	X	X	
RE3.1.1	1.1. Selecciona, estudia y expone la biografía de un investigador cristiano resaltando sus aportaciones al ámbito de la ciencia y la técnica.	B	X	X		X	X		X
RE4.1.1	1.1. Nombra y explica situaciones históricas en las que la Iglesia defendió con radicalidad al hombre y justifica la elección realizada.	B	X					X	X
RE4.2.1	2.1. Selecciona obras de arte, investiga sobre el autor y descubre su sentido religioso. Confecciona un material creativo que permita conocer a esos artistas.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

Concreción para cada estándar de aprendizaxe.

Relación de estándares e competencias (1º Bach).

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	(CCL)	(CMCCT)	(CD)	(CAA)	(CSC)	(CSIEE)	(CCEC)
Reflexiona sobre acontecementos mostrados nos medios de comunicación e emite xuízos de valor sobre a necesidade de sentido.	Si.			Si.	Si.		Si.
Identifica e diferencia a diversidade de respostas salvíficas que mostran as relixións.				Si.	Si.	Si.	
Descobre, a partir dun visionado que mostre a inxustiza, a incapacidade da lei para fundamentar a dignidade humana. Compara con textos eclesiales que vinculan a dignidade do ser humano á súa condición de creatura.	Si.					Si.	

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	(CCL)	(CMCCT)	(CD)	(CAA)	(CSC)	(CSIEE)	(CCEC)
Cualifica as respostas de sentido que ofrece o ateísmo, agnosticismo ou laicismo e contrástaas coa proposta de salvación que ofrecen as relixións.	Si.	Si.		Si.			
Elabora unha definición persoal sobre os términos, legal, ético e moral. Explica públicamente as diferenzas entre os términos coa axuda de medios audiovisuales.		Si.					Si.
Comprende e define con palabras persoais o significado de ben común, destino universal dos bens e subsidiariedad. Aplica a situacións concretas devanditos principios xustificando o pensamento social da Igrexa		Si.	Si.	Si.			Si.
Identifica, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica. Distingue que aspectos da realidade permite coñecer cada método.					Si.	Si.	Si.
Recoñece con asombro e esfórzase por comprender a orixe divina do cosmos e distingue que non provén do caos ou o azar.	Si.			Si.			
Infórmase con rigor e debate respetuosamente, sobre o caso de Galileo, Servet, etc. Escribe a súa opinión, xustificando razonadamente as causase consecuencias de ditos conflitos.	Si.				Si.	Si.	
Aprende, acepta e respeta que o criterio ético nace do recoñecemento da dignidade humana.	Si.			Si.			
Estuda, analiza e define o concepto de cultura en diferentes épocas e contrástaos co carácter antropológico do ensino da Igrexa.	Si.			Si.			
Identifica os elementos propios de diversas culturas e elabora un material audiovisual onde as compare criticamente.		Si.			Si.		
Coñece e respecta os trazos da vida monástica. Identifica a súa influencia na organización social e a vida laboral.			Si.				Si.
Valora o traballo dos monxes por conservar a arte e a cultura grecolatina, elaborando un material audiovisual no que se recolla a síntese do seu estudo		Si.			Si.		
Estuda, analiza e define o concepto de cultura en diferentes épocas e contrástaos co carácter antropológico do ensino da Igrexa.	Si.		Si.			Si.	

Concreción para cada estándar de aprendizaxe.

Relación de estándares e competencias (2º Bach).

ASIGNATURA: RELIGIÓN 2º BACH

ESTANDARES	C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS							
		CL	CMCT	CD	AA	CSC	SIEE	CEC	
RE1.1.1	1.1. Comprende y respeta el significado bíblico de la afirmación "hombre y mujer los creó".	B	X				X		X
RE1.2.1	2.1. Conoce y explica los diferentes problemas bioéticos relacionados con el origen, el desarrollo y el final de la vida.	B	X	X				X	X
RE1.2.2	2.2. Posee argumentos para defender o dar razones desde la posición cristiana ante situaciones reales o supuestas que se proponen en clase.	I	X				X		
RE2.1.1	1.1. Descubre, valora y justifica el sentido humanizador que tiene el trabajo.	B	X				X		X
RE2.2.1	2.1. Propone proyectos o soluciones que podrían llevarse a cabo en las políticas nacionales o internacionales para hacer el mundo más humano.	B	X			X	X	X	
RE3.1.1	1.1. Selecciona, estudia y expone la biografía de un investigador cristiano resaltando sus aportaciones al ámbito de la ciencia y la técnica.	B	X	X		X	X		X
RE4.1.1	1.1. Nombra y explica situaciones históricas en las que la Iglesia defendió con radicalidad al hombre y justifica la elección realizada.	B	X				X		X
RE4.2.1	2.1. Selecciona obras de arte, investiga sobre el autor y descubre su sentido religioso. Confecciona un material creativo que permita conocer a esos artistas.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: CL: Competencia lingüística CMCT: Competencia matemática ciencia y tecnología CD: Competencia digital AA: Aprender a aprender CSC: Competencia social y cívica SIEE: Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor. CEC: Conciencia y expresiones culturales.

4. TEMPORALIZACIÓN

TANTO EN 1º COMO EN 2º DE BACHARELATO

1ª AVALIACIÓN

BLOQUE I

2ª AVALIACIÓN

BLOQUE II E III

3ª AVALIACIÓN

BLOQUE IV

1º DE BAC

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. ANTROPOLOXIA CRISTIANA		
<ul style="list-style-type: none"> - O home, ser relixioso que busca un sentido á vida. Expresións históricas do sentido relixioso. - O misterio da persoa humana. Fundamento da súa dignidade. - Diversas posturas ante o feito relixioso na sociedade actual. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e respectar a necesidade de sentido no home. 2. Comparar manifestacións históricas que permitan desvelar desde sempre o sentido relixioso do ser humano. 3. Dar razón da raíz divina da dignidade humana. 4. Identificar e contrastar no momento actual diversas respostas de sentido 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Reflexiona sobre acontecementos mostrados nos medios de comunicación e emite xuízos de valor sobre a necesidade de sentido. <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Identifica e diferencia a diversidade de respostas salvíficas que mostran as relixións. <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Descubre, a partir dun visionado que mostre a inxustiza, a incapacidade da lei para fundamentar a dignidade humana. Compara con textos eclesiales que vinculan a dignidade do ser humano á súa condición de creatura. 3.2. Investiga, obtén datos estatísticos e analiza sacando conclusións, comportamentos dos mozos que defenden ou atentan contra a dignidade do ser humano. 4.1 Cualifica as respostas de sentido que ofrece o ateísmo, agnosticismo ou laicismo e contrastaas coa proposta de salvación que ofrecen as relixións.
Bloque 2. DOCTRINA SOCIAL DA IGREXA		

<ul style="list-style-type: none"> - Orixe e evolución da doutrina social da Igrexa. - Principios fundamentais da doutrina social da Igrexa. 	<p>5. Coñecer e valorar o contexto en que nace e o ensino da doutrina social da Igrexa.</p> <p>6. Identificar a dignidade humana como clave para unha convivencia xusta entre os homes, diferenciándoa dos recoñecementos que o Estado realiza a través das leis.</p> <p>7. Coñecer e aplicar os principios fundamentais da doutrina social da Igrexa a diversos contextos</p>	<p>1.1 Identifica problemas sociais de finais do século XIX. Estuda a súa evolución ata a actualidade e analiza as respostas da doutrina social da Igrexa.</p> <p>2.1 Elabora unha definición persoal sobre os termos, legal, ético e moral. Explica públicamente as diferenzas entre os termos coa axuda de medios audiovisuais.</p> <p>3.1 Comprende e define con palabras persoais o significado de ben común, destino universal dos bens e subsidiariedade. Aplica a situacións concretas devanditos principios xustificando o pensamento social da Igrexa</p>
--	--	--

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 3. RELACION ENTRE A RAZON, A CIENCIA E A FE		
<ul style="list-style-type: none"> - Formas de coñecemento ao longo da historia coas que o ser humano descobre a realidade e a verdade. - Percorrido histórico das relacións entre a ciencia e a fe. - Vínculo insoluble entre ciencia e ética 	<p>8. Coñecer e distinguir os diferentes métodos utilizados pola persoa para coñecer a verdade.</p> <p>9. Coñecer e aceptar con respecto os momentos históricos de conflito entre a ciencia e a fe, sabendo dar razóns xustificadas da actuación da Igrexa.</p> <p>10. Ser consciente da necesidade de relación entre ciencia e ética para que exista verdadeiro progreso humano</p>	<p>Identifica, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica. Distingue que aspectos da realidade permite coñecer cada método.</p> <p>2.1 Recoñece con asombro e esforzase por comprender a orixe divina do cosmos e distingue que non provén do caos ou o azar.</p> <p>2.2 Infórmase con rigor e debate respetuosamente, sobre o caso de Galileo, Servet, etc. Escribe a súa opinión, xustificando razonadamente as causase consecuencias de ditos conflitos.</p> <p>3.1. Aprende, acepta e respeta que o criterio ético nace do recoñecemento da dignidade humana.</p> <p>3.2. Analiza casos e debate de maneira razonada as consecuencias que se derivan dun uso da ciencia sen referente ético.</p>
Bloque 4. A IGREXA XERADORA DE CULTURA OA LONGO DA HISTORIA		
<ul style="list-style-type: none"> - Significado do término e dimensións da cultura. - A vida monacal, fonte de cultura 	<p>11. Coñecer e comparar diferentes acepciones do término cultura.</p> <p>12. Ser consciente que a persoa é xeradora de cultura.</p> <p>13. Caer na conta do cambio que o monacato introduce na configuración do tempo e o traballo</p>	<p>Estuda, analiza e define o concepto de cultura en diferentes épocas e contrástao co carácter antropológico do ensino da Igrexa.</p> <p>2.1 Identifica os elementos propios de diversas culturas e elabora un material audiovisual onde as compare criticamente.</p> <p>3.1 Coñece e respecta os trazos da vida monástica. Identifica a súa influencia na organización social e a vida laboral.</p> <p>3.2 Valora o traballo dos monxes por conservar a arte e a cultura grecolatina, elaborando un material audiovisual no que se recolla a síntese do seu estudo</p>

2º BACHARELATO

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACION	ESTANDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
Bloque 1. ANTROPOLOXIA CRISTIANA		
<ul style="list-style-type: none"> - A identidade do ser humano. - O mundo actual e a cuestión bioética 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade. 2. Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto de a vida. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación «home e muller creounos» 2.1 Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida. 2.2 Posúe argumentos para defender ou dar razóns desde a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase.
Bloque 2. DOCTRINA SOCIAL DA IGREXA		
<ul style="list-style-type: none"> - A persoa, a vida, o traballo, as relacións internacionais e a economía á luz da doutrina eclesial. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e apreciar o cambio que a doutrina social da Igrexa outorga á persoa e á vida. 2. Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Descubre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo. 2.1 Propón proxectos ou solucións que poderían levarse a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano
Bloque 3. RELACION ENTRE A RAZON, A CIENCIA E A FE		
<ul style="list-style-type: none"> - Achegas dos investigadores cristiáns á ciencia e á técnica no contexto actual 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer o valor social das achegas realizadas por investigadores cristiáns. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristián resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica
Bloque 4. A IGREXA XERADORA DE CULTURA AO LONGO DA HISTORIA		
<ul style="list-style-type: none"> - A acción evangelizadora da Igrexa e a promoción dos dereitos humanos. - A expresión da fe xera beleza a través da arte. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos. 2. Comprender que algunhas creacións culturais son a expresión da fe 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidade ao home e xustifica a elección realizada. 2.1 Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso. Confecciona un material creativo que permita coñecer a eses artistas.

5. Concrecións metodolóxicas que require a materia.

A metodoloxía do presente proxecto baséase no modelo de ensino-aprendizaxe da lei vixente, nas orientacións didácticas do currículo de Relixión, e nas achegas específicas da pedagogía e didáctica relixiosa. A Programación que presentamos para a ensino-aprendizaxe da Relixión baséase nunha serie de principios metodolóxicos que teñen en conta os seguintes aspectos:

- O proceso psicoevolutivo dos alumnos e as alumnas.
- O construtivismo e a aprendizaxe significativa.
- Os centros de interese dos alumnos e as alumnas.
- As narracións bíblicas, as historias da vida diaria e a literatura infantil e xuvenil.
- A interdisciplinabilidade con outras áreas curriculares: Lingua e Literatura, Ciencias Sociais, Educación Artística, etc.
- O diálogo da fe cristiá coa cultura actual.
- A capacitación do alumnado para ver, xulgar e actuar sobre si mesmos, os demais, a sociedade e o medio.
- O protagonismo do alumnado, fomentando que os alumnos e as alumnas se convertan en autores da súa propia aprendizaxe.
- A diversidade de actividades.
- A síntese científica e teolóxica dos principais conceptos, procedementos e valores do feito relixioso, cristián e católico,

para capacitar ao alumnado na opinión, información, formación e educación relixiosa e católica.

- As linguaxes relixiosas e da fe cristiá: a simbólica, a bíblica, a doutrinal, a litúrxica e a moral ou testemuñal.

E tendo en conta que ensinar relixión non consiste só en explicar unha serie de verdades relixiosas ben estruturadas, senón en axudar ós alumnos a construír un pensamento fundamentado, sistemático e autocrítico acerca das cuestións relixiosas fundamentais.

O modelo metodolóxico que se segue recolle as orientacións emanadas da concepción constructivista da aprendizaxe. Temos en conta, logo, os seguintes criterios:

- O protagonista da aprendizaxe é o alumno, coa súa propia actividade.
- O que inicia unha nova aprendizaxe faino a partires dos coñecementos que xa posúe.
- Quen aprende constrúe activamente significados establecendo relacións entre o seu esquema mental e os estímulos externos. Así lograrase unha aprendizaxe significativa.

A “Guía General para Bachillerato” da Comisión de Enseñanza da Conferencia episcopal propón a «metodoloxía do seminario»:

Traballo persoal

Procura de datos concretos, reflexión sobre problemas persoais e sociais, elenco de expectativas, estudo das relacións sobre determinados conceptos, valoración de actitudes e condutas en xeral.

Traballo en pequenos grupos

Todo o traballado a nivel persoal debe pasar por un grupo máis ou menos voluntario que realice un traballo de selección mediante análise, debates, valoracións e sínteses que levarán ao traballo en gran grupo. Convén, tamén, que busquen figuras cristiás que deron coa súa vida respostas comprometidas coa súa fe, e que analicen críticamente as súas actitudes e as obras realizadas a favor dos demais.

Traballo xeral

Os secretarios dos distintos grupos informarán sobre as conclusións ás que chegaron sobre o tema e, logo dunha quenda de aclaracións, redactarán o documento final, que pode quedar plasmado na pizarra con frases, palabras crave, xerarquía de valores, etc.

6. Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os

coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Ainda que non é preceptivo, ni requerido na nosa materia, poderíase artellar o seguinte procedemento:

No Bacharelato, para coñecer a situación do alumno procederemos así:

- Unha proba de comprensión dun texto bíblico para verificar a comprensión de contidos.
- Unha presentación do alumno dun tema escollido ao chou (dos contidos mínimos de relixión na ESO) para verificar a capacidade de presentar información e defensa dun tema.
- Unha redacción dun pequeno ensaio para valorar a capacidade de expresión escrita do alumno, tamén a súa habilidade para desenvolver un argumento coherente, o uso de referencias e a súa avaliación crítica de ideas.

7. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

Os criterios de Promoción: axuste aos criterios do centro.

Polo restante:

Proponse a avaliación continua como medio máis eficaz para lograr un hábito de traballo nos alumnos e unha asimilación repousada do

temario. Nesta avaliación continua débese ter en conta a presenza do alumno en clase (asistencia, atención, interese, participación, achega), a realización de exercicios ou traballos (síntese escrita, esquemas, elaboración de traballos persoais e por grupos) e o nivel de coñecementos comprobado nas probas de avaliación.

As probas de avaliación deben ofrecer as máximas garantías de obxectividade, que sirvan para contrastar cos xuízos subjetivos, que freen a tendencia a dar mellor nota por mellor conduta relixiosa, etc.

Procedemento de avaliación ordinaria

A avaliación deberá estar integrada no proceso de ensinanza-aprendizaxe, e actuará como elemento de axuste. Deberá ter en conta os obxectivos, métodos, actividades, recursos, ... e seguir un modelo globalizado.

Debe ser un proceso continuo e con posibilidades de retroalimentación, cara á autoavaliación. Deben coordinarse aspectos cuantitativos e cualitativos mediante unha reflexión e observación constante do alumnado.

Será continua e integradora e hai que valorar actitudes, capacidades, procedementos, ó inicio, durante e ó final do proceso de aprendizaxe.

Empregaranse procedementos e instrumentos axeitados e variados: traballo individual e en grupo, probas escritas, tarefas, debates, prácticas realizadas etc., co fin de obter resultados o máis fiables posible sobre a aprendizaxe dos alumnos.

Permitirá detectar as ideas previas dos alumnos así como adapta-lo proceso didáctico ós progresos e problemas de aprendizaxe do alumnado.

Debese explicitar qué se vai a avaliar e cáles son os instrumentos e os criterios que se van empregar.

A avaliación debe resaltar non só os erros cometidos, senón tamén os éxitos alcanzados. Así os alumnos serán conscientes daqueles aspectos que xa dominan e daqueles nos que deben mellorar

O número total de avaliacións será de tres, incluíndo a final.

Entenderase que un alumn@ obten avaliación positiva cando acada un mínimo de 5 puntos ó remate do período ordinario.

O final da terceira avaliación a nota haberá de ser de 5 puntos, alomenos.

Procedemento de avaliación extraordinaria

Para aqueles alumnos que non acaden os mínimos esixibles para obter unha avaliación ordinaria positiva, haberá a opción de acudir a unha **avaliación extraordinaria** consistente nunha proba obxectiva nas datas fixadas para elo polo centro. Neste caso, a cualificación corresponderá ó resultado da proba obxectiva que se faga.

7.1 Procedementos e instrumentos de avaliación (1º e 2º de Bach).

Nos *procedementos de avaliación* recollemos todos os métodos que fan posible contrastar o grao de aprendizaxe da materia tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo.

Como novidade LOMCE teremos en conta os estándares de aprendizaxe para avalialos e farémolo con varios métodos.

7.1 Os métodos agrúpamolos en catro grandes bloques: observación na aula, producións escritas e dixitais, intervencións orais e probas específicas.

AVALIACIÓN ORDINARIA

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, unha por cada trimestre. A deste último coincidirá coa avaliación fina ordinaria do mes de xuño.

AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

Estará baseada nos graos mínimos de consecución que constan nesta Programación Didáctica.

Os *instrumentos de avaliación* constitúen o soporte físico que se emprega para recoller a información sobre as aprendizaxes esperadas dos alumnos correspondentes aos procedementos de avaliación subliñados anteriormente:

- » Observación sistemática. Leva consigo a observación das actitudes manifestadas polo alumno e das súas respostas ás tarefas suxeridas a cotío no aula. Comprobación de respecto aos compañeiros/as, á orde na clase, ao profesor/a, aos materiais propios

e alleos. Valoración de se o alumno acepta ou non os roles asignados, axuda a organizar o grupo, coopera nas tarefas comúns. **(OB)**

» Producións do alumno: Expresión nun caderno de clase e/ou nun blog das actividades realizadas. Resolución de exercicios e prácticas realizadas na clase. Elaboración de resumos, monografías, informes. **(PA)**

» Expresións orais: Conversación co alumno para medir a súa implicación nos temas desenvolvidos na clase: valoración da súa creatividade e investigación persoal. Valoración no diálogo do seu grado de interese pola materia, do seu comportamento, da integración cando o traballo sexa en grupo. Participación positiva nas postas en común. Respecto ás quendas nos debates. **(EO)**

» Probas específicas: probas tipo test e cuestionarios. (A verdadeiro ou falso, a encher espazos en branco, a aparellar e de selección múltiple). Exposición de un tema. Interpretación de datos. **(PE)**

1º BAC

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	OB	PA	EO	PE
Reflexiona sobre acontecementos mostrados nos medios de comunicación e emite xuízos de valor sobre a necesidade de sentido.	10%	30%	40%	20%
Identifica e diferencia a diversidade de respostas salvíficas que mostran as relixións.	50%	20%	10%	20%
Descobre, a partir dun visionado que mostre a inxustiza, a incapacidade da lei para fundamentar a dignidade humana. Compara con textos eclesiales que vinculan a dignidade do ser humano á súa condición de creatura.	20%	30%	10%	40%

Investiga, obtén datos estatísticos e analiza sacando conclusións, comportamentos dos mozos que defenden ou atentan contra a dignidade do ser humano.	20%	40%	30%	10%
Cualifica as respostas de sentido que ofrece o ateísmo, agnosticismo ou laicismo e contrástaas coa proposta de salvación que ofrecen as relixións.	40%	30%	10%	20%
Elabora unha definición persoal sobre os termos, legal, ético e moral. Explica públicamente as diferenzas entre os termos coa axuda de medios audiovisuales.	10%	40%	20%	30%
Comprende e define con palabras persoais o significado de ben común, destino universal dos bens e subsidiariedade. Aplica a situacións concretas devanditos principios xustificando o pensamento social da Igrexa	40%	30%	20%	10%
Identifica, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica. Distingue que aspectos da realidade permite coñecer cada método.	20%	10%	30%	40%
Recoñece con asombro e esforzase por comprender a orixe divina do cosmos e distingue que non provén do caos ou o azar.	40%	40%	10%	10%
Infórmase con rigor e debate respetuosamente, sobre o caso de Galileo, Servet, etc. Escribe a súa opinión, xustificando razonadamente as causas consecuencias de ditos conflitos.	10%	30%	50%	10%
Aprende, acepta e respecta que o criterio ético nace do recoñecemento da dignidade humana.	40%	10%	10%	40%
Estuda, analiza e define o concepto de cultura en diferentes épocas e contrástao co carácter antropológico do ensino da Igrexa.	20%	10%	40%	30%
Identifica os elementos propios de diversas culturas e elabora un material audiovisual onde as compare críticamente.	10%	40%	20%	30%
Coñece e respecta os trazos da vida monástica. Identifica a súa influencia na organización social e a vida laboral.	40%	30%	10%	20%
Valora o traballo dos monxes por conservar a arte e a cultura grecolatina, elaborando un material audiovisual no que se recolla a síntese do seu estudo	10%	40%	10%	40%
Estuda, analiza e define o concepto de cultura en diferentes épocas e contrástao co carácter antropológico do ensino da Igrexa.	10%	20%	40%	30%

2º BAC

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	OB	PA	EO	PE
2º BAC				
Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación «home e muller creounos»	40%	10%	10%	40%
Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida.	20%	30%	20%	30%
Posúe argumentos para defender ou dar razóns desde a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase.	20%	30%	30%	20%
Descobre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo	20%	40%	10%	30%
Propón proxectos ou solucións que poderían levarse a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano	20%	20%	40%	20%
Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristián resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica	40%	20%	20%	20%

Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidad ao home e xustifica a elección realizada	20%	60%	20%	20%
Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso. Confecciona un material creativo que permita coñecer a eses artistas.	20%	30%	20%	30%

Instrumentos de avaliación.

Tódalas actividades desenvolvidas na aula son avaliáveis, así como tódolos procesos e esta mesma programación. Propoñemos a continuación distintos procedementos e instrumentos de avaliación. Incluindo neste apartado tamén o referente a avaliación do relacionado co proxecto letor. A Avaliación será continua e coherente coa lexislación vixente. Subliñar que, en todo caso neste eido axustaremonos á lexislación vixente e o xa dito anteriormente:

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

1-OBSERVACIÓN	2-PRODUCCIÓNS DOS ALUMNOS	3-INTERCAMBIOS ORAIS COS ALUMNOS/AS	4-PROBAS ESPECÍFICAS
1.1-Escalas de observación. 1.2-Listas de control. 1.3-Rexistro anedótico 1.4-Diario de clase.	2.1-Monografías. 2.2-Resumos. 2.3-Traballos de aplicación e síntesis. 2.4-caderno de clases. 2.5-Caderno de campo. 2.6-Resolución de exercicios e problemas. 2.7-Textos escritos. 2.8-Produccións orais. 2.9-Produccións plásticas e musicais. 2.10-Investigacións. 2.11-Simulacións e dramatizacións.	3.1-Diálogos. 3.2-Entrevistas. 3.3-Asambleas. 3.4-Postas en común	4.1.Probas obxectivas. 4.2-Probas abertas. 4.3-Interpretación de datos. 4.4-Exposición dun tema. 4.5-Resolución de exercicios e problemas. 4.6-Probas de capacidade motriz.

PROBAS DE AVALIACIÓN

Cuestionario de preguntas obxectivas

Identificar respostas verdadeiras e falsas, recordar a resposta correcta (concreta), enumerar e clasificar segundo unha orde dada, buscar o oposto ou contrario, resumir nunha frase o máis característico dunha obra, titular, complementar, etc.

Preguntas abertas

Ás veces, por razón do tema ou ata por demanda dos propios alumnos, resulta máis fácil e adecuado acudir a este clásico exercicio escrito, aínda que procurando que as preguntas non sexan excesivamente xerais ou vagas.

Cuestionario mixto (pechado e aberto)

Goza da vantaxe de poder tratar o tema con máis profundidade, por unha banda, e de ser máis obxectivos, por outro.

Proba por palabras crave

Ás veces, o tema aconsella acudir a este tipo de proba pola alta carga significativa que encerran algunhas palabras ou expresións dentro do tema en cuestión. A simple mención dunha palabra crave deberá estimular a memoria, evocando ideas, explicacións, descricións, valoracións, impresións, etc.

Interpretación de textos

Esta proba resulta moi apropiada para temas bíblicos, onde o alumno pode exercitar a súa capacidade de análise, relación, abstracción, síntese, etc. O texto debe ir acompañado dunhas claves de interpretación ou unhas preguntas que orienten o comentario.

Solución de casos

Este exercicio resulta especialmente adecuado para temas de moral, onde o alumno pode exercitar a súa capacidade de «transferencia», aplicando o aprendido a situacións concretas. Os casos ou as situacións deben estar en relación cos temas estudados e reflectir a problemática moral ou o conflito obxecto de análise e interpretación.

Autoevaluación

É conveniente que o alumno experimente de cando en cando este tipo de proba, xa que fomenta a súa confianza con relación ao profesor; é un exercicio de autoeducación, ensina a ver os propios límites, insta a corrixir os fallos, etc. Antes de cada avaliación formal, resulta moi positivo que os alumnos e o profesor evalúen a marcha da clase (interese, participación, tempo dedicado, operatividad das motivaciones, cambio operado nas actitudes, coñecementos adquiridos), tratando de corrixir os posibles fallos e de potenciar os aspectos positivos.

Sistema de cualificación.

O 60% da cualificación de cada avaliación e de cada período ordinario corresponderase co resultado das probas obxectivas de avaliación, relacionados cos estándares programados nesta programación.

Criterios de corrección de probas escritas:

Ademais da exactitude das respostas, valorarase cunha penalización máxima de 1,0 punto a presentación das probas escritas (exámenes, traballos, apuntes, exercicios...) con respecto a:

- Deberá cuidarse a ortografía e a expresión
  - Deberán manterse marxes
  - Non se deben utilizar tachadas
  - Considerarase unha falta de presentación a inclusión de debuxiños ou comentarios que non teñan que ver coa materia.

O 40% restante corresponderase cos traballos de aula: CADERNO-DIARIO DE AULA, esforzo personal, atención, interese,...

No caso de darse unha calificación con decimais por encima da expresión "..., 5" redondearase á unidade superior.

7.2. Organización das actividades de seguemento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Programa de recuperación:

- **Da propia materia durante o curso**

Para aqueles alumn@s que durante o curso non acadaran unha cualificación de cinco puntos, facilitaráselles procedementos de recuperación das avaliacións parciais, ben por medio de probas obxectivas ou de probas para avaliar coñecementos, segundo sexa o caso.

- **De materias pendentes doutros cursos**

As medidas e os programas de recuperación serán as que estipule a lexislación vixente. En todo caso facilitaranse plans de traballo individualizados para facilitar que o alumno/a acade os obxectivos e mínimos esixibles.

8. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.

Periodicamente, a lo menos unha vez ao mes, coincidindo cunha reunión ordinaria do Departamento, realizarase unha análise da programación para avaliar os contidos traballados, o desenvolvemento das actividades realizadas e a consecución de acordo coa súa temporalización.

A final de curso realizarase unha avaliación global, tendo en conta os resultados das avaliacións periódicas e as novas propostas, para introducir as posibles modificacións que nos conduzan a unha redacción reformada para o seguinte curso.

Os procedementos para avaliar a programación de Relixión Católica deste curso 2015-2016 son de dous tipos:

A) Unha avaliación de progreso:

3. Habrá que ir vendo o axuste de obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.

4. Valorarase tal axuste nas reunións de Departamento e nas avaliacións e, se resulta pouco axeitado, haberá de modificarse durante o percorrer do curso.

B) Unha avaliación final:

5. Prestarase moita atención ao porcentaxe de alumnos que, na súa avaliación final, queden coa relixión sen aprobar.

6. Os erros detectados recolleranse na memoria final de curso para a elaboración da programación do próximo curso.

PROPOSTAS DE MELLORA

POTENCIAR MÁIS AS CAPACIDADES ORAIS DO ALUMNADO

POTENCIAR A INTERDISCIPLINARIEDADE

POTENCIAR A INTERCULTURALIDADE

Asumir como propias as propostas de mellora que se tomen a nivel do conxunto do centro

9. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados.

De xeito xeral avaliación inicial consiste na realización dunha redacción sobre algún puntos centrais da materia e do curso co fin deber

non só o grado de coñecemento sobre eles senón a expresión, a síntesis....a análise que a persoa alumna é capaz de realizar.

Realizarase unha proba escrita específica a principio de curso, preferentemente na segunda quincena de setembro, para diagnosticar a situación de partida do alumnado pois coñecer as competencias coas que chega o alumno é moi importante para poder detectar casos que precisen atención á diversidade.

Os contidos desta proba serán os axeitados aos contidos mínimos dos cursos anteriores da ESO. No caso de esa proba escrita pode conter preguntas obxectivas así como de texto incompleto, de emparellamento e de opción múltiple. Tal proba terá un carácter informativo e non terá validez para a cualificación final.

10. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Entenderase que un alumn@ obten avaliación positiva cando acadar un 5, en cada unha das avaliacións. Facilitaranse procedementos de recuperación das avaliacións parciais, ben por medio de probas obxectivas ou de probas para avaliar coñecementos, segundo sexa o caso. O final da terceira avaliación a nota haberá de ser de 5 puntos, alomenos.

Entenderase que un alumn@ acadar os mínimos esixibles para obter unha avaliación positiva cando saiba dar razón oral e escrita dos contidos programados, amosando un grao suficiente de logro dos obxectivos e

competencias básicas; haberá de amosar un grao de comprensión e interrelación (mínima) suficiente e de expresión das temáticas traballadas, así como de ter asimilado, de xeito xeral, o groso dos elementos programados e estratexias metodolóxicas.

Os/as alumnos/as, amosarán un manexo básico, oral e escrito dos seguintes aspectos:

Grao mínimo de consecución para superar a materia(1º Bach).

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	VALOR
Que o alumno Identifique e diferencie a diversidade de respostas salvíficas que mostran as relixións.	20%
Que o alumno cualifique as respostas de sentido que ofrece o ateísmo, agnosticismo ou laicismo contrastando coa proposta de salvación que ofrecen as relixións.	20%
Que o alumno comprenda e defina con palabras persoais o significado de ben común, destino universal dos bens e subsidiariedade aplicando a situacións concretas os principios do pensamento social da Igrexa	20%
Que o alumno identifique, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica.	20%
Que o alumno estude, analice e defina o concepto de cultura en diferentes épocas e o contraste co carácter antropolóxico do ensino da Igrexa.	20%

Grao mínimo de consecución para superar a materia(2º Bach).

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE MÍNIMOS	VALOR
Que o alumno Identifique e explique os diferentes problema bioéticos relacionados coa orixe, desenvolvemento e final da vida	20%
Que o alumno cualifique as respostas diferentes que as distintas relixións e ideoloxías propoñen para solucionar os problemas de xustiza no mundo	20%
Que o alumno comprenda e defina con palabras persoais o significado e relación dos conceptos <i>fe, ciencia e técnica</i> .	20%
Que o alumno identifique, a través de fontes, os diferentes métodos de coñecer a verdade na filosofía, a teoloxía, a ciencia e a técnica.	20%
Que o alumno estude, analice e defina a importancia da Igrexa como xeradora de cultura ao longo da historia	20%

11. Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar.

MATERIAIS CURRICULARES e OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS 1º e 2º de bac

Libros de consulta. Bibliografía, materiales complementarios:

La Biblia.

AAVV. Norte y Sur

Alfonso Francia. Testimonios de Jóvenes.

Carlos Díaz. Manual de historia de las religiones.

M. Benzo. Sobre el sentido de la vida.

La Doctrina Social de la Iglesia.

Jover. Cristo en el arte.

Vídeo/DVD. Tramos cinematográficos de:

La vida de los otros

El festin de Babette.

El Jardinero fiel.

GRBAVICA. El secreto de Esmá.

Babel.

Recursos informáticos:

Presentacións en power point.

Artehistoria.

Webquest.

Actividades JClic, Hot potatoes, ...

Catholic.net (buscador de páginas católicas) y similares.

Empregaranse tamén técnicas de expresión oral e escrita, dramatizacións... Neste sentido sinalar a importancia do emprego de todos aqueles materiais procedentes de Internet, outras redes, ou calquera outro soporte dixital.

12. Medidas de atención á diversidade.

“La atención a la diversidad implica conocer, respetar, aceptar, valorar y responder a las diferencias individuales y culturales de los alumnos y alumnas y evitar cualquier tipo de discriminación. Educar en y para la diversidad significa desarrollar actitudes y comportamientos cooperativos y plurales, propiciar pautas de aprendizaje que den juego a todos los implicados en los procesos educativos, independientemente de su sexo, raza, cultura, deficiencia,... ha de ser un principio y una meta de la enseñanza, pero también camino y proceso” (Sáez, 1997).

A mesma definición de Proxecto Curricular constitúe unha medida de atención á diversidade. Por outro lado, o seu desenvolvemento nas

programacións de aula e nas súas unidades didácticas xerará un conxunto de propostas que favorezan a adaptación ós intereses, capacidades e motivacións dos alumnos, respectando sempre un traballo común de base que permita a consecución dos obxectivos xerais da etapa.

Os recursos concretos para desenvolve-la serán, entre outros:

1.- Manexar metodoloxías diversas.

2.- As actividades propostas terán en conta a diversidade dos alumnos. En todas as actividades favoreceremos a autonomía e o traballo en grupo para enriquece-la autoestima. Desta forma, cada alumno verá que él en sí mesmo é capaz de resolvelo exercicio ou axudar a un grupo para que se resolva.

3.- Utilizar materiais didácticos non homoxéneos, dos que se podan derivar actividades para diferentes grados de complexidade. Estas actividades para o tratamento á diversidade serán:

- Exercicios e problemas de reforzo.
- Exercicios e problemas de ampliación.
- Exercicios e problemas de profundización.

4.- Facer agrupamentos flexibles e con ritmos distintos.

Todas aquelas que indique a lei.

13. Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda.

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciáveis no ensino da Relixión Católica pero, lóxicamente, adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado pois hai graduacións diversas no desenvolvemento dos estudantes. Os elementos transversais coa súa concreción son:

1 e 2. Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita

- As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.
- Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel.
- escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

3. Comunicación Audiovisual

- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.
- Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás

analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

4. Educación nas tecnoloxías da comunicación e información

- Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade
- Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.
- Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

5. Emprendemento

- Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.
- Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

6. Educación cívica:

- Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.
- Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.
- Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.
- Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.
- Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinación e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

7. Prevención de violencia.

- Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.
- Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.
- Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.
- Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.
- Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.

Artigo 4. Elementos transversais

1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

Ademais:

Potenciarase a trasversalidade e o traballo interdisciplinar en cada una das avaliacións. Asemade, como quedou sinalado arriba, terase en conta de xeito especial todo o referente á educación multicultural, a educación para a paz, os dereitos humanos... e todo o que a lexislación vixente marque.

14. Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.

Dentro deste apartado, o Departamento programa distintas actividades como son: visitas a museos, catedral de Lugo, realización dalgunha etapa do camiño de Santiago, visita a monumentos varios, conferencias e charlas sobre aspectos relacionados ca materia, ben na mesma aula ou fora dela.... Este Departamento de Relixión e Moral Católica, potenciará, neste eido, a participación activa do alumnado en conmemoracións, campañas ou calquera outro tipo de actividades propostas polo Centro, e/ou a autoridade educativa.

Marco teórico

Os obxectivos das actividades deste departamento de relixión son:

- * Procurar unha relación entre os alumnos que provoque unha maior consideración das capacidades de autoestima persoal, de inserción social e de afecto.
- * Animar o traballo en equipo favorecendo a solidariedade e apreciando o valor do distinto.
- * Facilitar a convivencia e integrar aos alumnos de distintas culturas.
- * Completar a formación relixiosa na súa aplicación práctica achegando aos alumnos á cultura, arte e símbolos relixiosos do seu entorno.

As actividades realizaranse sempre en coordinación co Departamento de Actividades Extraescolares que, no noso Centro, está baixo a supervisión

de Vicedirección. Por iso a temporalización concreta de cada actividade farase co Plan que ha de establecerse nos primeiros días de clase cando se teñan os datos concretos de cada grupo e de outras materias e que ha de ser aprobado polo Consello Escolar do Centro.

Este Departamento realizará as actividades en interrelación con actividades doutros Departamentos do Centro que xa estean programadas e apoiadas por os organismos responsables. E tamén nalgúns casos realizaranse as actividades en colaboración con outros Institutos para abaratar custos e para maior enriquecemento cultural dos alumnos.

Dentro deste apartado, o Departamento programa distintas actividades como son: visitas a museos, realización dalgunha etapa do camiño de Santiago, visita a monumentos, conferencias e charlas sobre aspectos relacionados ca materia, ben na mesma aula ou fora dela.... Este Departamento de Relixión e Moral Católica, potenciará, neste eido, a participación activa do alumnado en conmemoracións, campañas ou calquera outro tipo de actividades propostas polo Centro, e/ou a autoridade educativa.

Visita didáctica á catedral de Lugo e a o Museo Diocesano.

15. PROXECTO LECTOR

En cada una das sesións horarias adicarase alomenos 15 minutos á lectura comprensiva: lectura e interpretación de text

os orais e escritos, comentarios de textos... Escritura de textos, tanto tipo redacción, como diálogos, exposicións... Preténdese que o alumno-lector manifeste unha serie de habilidades:

- Empregar os coñecementos previos para darlle sentido á lectura.
- Dirixir de xeito autónomo a súa lectura: atención, corrección de erros, ...
- Empregar estratexias para acadar a comprensión: revisión, insistencia...
- Distinguir o importante do que non o é en función da finalidade da lectura.
- Resumir o lido como estratexia de comprensión.
- Realizar preguntas sobre o lido.

Outro tipo de habilidades.

- Ler un mapa.
- Ler e distinguir os distintos aspectos dunha cita bíblica.
- Interpretar unha gráfica.
- Comprender signos e símbolos das distintas relixións.
- Interpretar un cuadro relacionandoo ca escena bíblica correspondente e entender o influxo do relixioso no arte.

A materia de Relixión participará activamente no Plan Lector do propio Centro coa dinámica que se estableza para este curso 2015-2016 así como nas actividades propostas polo equipo da Biblioteca e PLAMBE.

De non coincidir o horario establecido do Plan Lector con algunha clase desta materia adicarase, en cada grupo, o tempo que fora preciso na lectura e traballo de textos para que os nosos alumnos acaden gusto pola lectura facendo dela unha rutina diaria na que atopen entretenemento intelectual e formativo.

Como accións máis destacadas teremos en conta:

√ Lectura en voz alta de xeito rotatorio e participativo dos alumnos dunha parte de calquera unidade didáctica que corresponda explicar.

√ Exercicios e prácticas de comprensión lectora da Biblia e dos seus xéneros literarios con textos axeitados que motiven aos alumnos a ler con agrado, lectura de biografías de personaxes fundamentais do cristianismo e da humanidade, lecturas de Encíclicas, lectura sobre unha selección de temas de actualidade, textos sinodais, preguntas sobre o lido, extracción da idea principal, realización de exposicións escritas do texto traballado, resumos, esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos. Todo iso axeitadamente á idade e capacidades dos alumnos.

√ Lecturas e exposicións de ideas e opinións persoais así como interpretación de murais e traballos realizados polos alumnos e que contribúen ao desenvolvemento da expresión escrita e oral.

√ Os exemplares da Biblia e demais libros que se usen serán do Departamento de Relixión ou da Biblioteca do Centro polo que non é necesario que os alumnos os merquen.

16. TICs

Obxectivos xerais para o profesorado:

- Mellorar o plantexamento pedagóxico a través das TIC.
- Empregar as TIC para o traballo cotián e as actividades de aula: programación, actividades, controis, fichas, ...
- Saber consultar e sacar información a través das TIC, tanto para temas profesionais como para experiencias para a súa actividade docente.
- Intercambiar experiencias, coñecementos, actividades e participar en foros, chats,... e diversas redes de colaboración como internet.

Obxectivos xerais do alumnado:

- Potenciar a capacidade de razoamento do alumnado, a súa motivación e o seu afán de coñecemento.
- Espertar o interese por coñecer cousas diversas e lograr que utilicen as pautas adecuadas para chegar á información precisa.
- Utilizar o ordenador como medio de creación, de integración, de cooperación e extensión das propias ideas.
- Potenciar a comunicación cos seus semellantes.

- Utilizar programas e contornas que faciliten a súa aprendizaxe das diferentes áreas do Currículo, así como favorecer a adquisición de habilidades e destrezas.

De forma xeral, as TIC usaranse na aula para distintos fins e modalidades de traballo:

- Como una axuda para atender a diversidade
- Para enriquecer o desenvolver unha clase concreta
- Para desenvolvemento de unidades didácticas
- Como soporte da información contida en cd-rom e dvd.
- Para investigar a través do formato Webquest
- Para traballos guiados
- Para organizar foros de distintas materias entre centros que sirva de comunicación entre os colectivos de profesorado e de alumnado.
- Para consulta rápida en todo tipo de dicionarios.

En definitiva, dende este Departamento potenciarase e facilitarase a aprendizaxe e o emprego das Tecnoloxías da Información e da Comunicación na presentacións de traballos dos alumn@s, nas explicacións docentes, na busca de información en Internet; o encerado interactivo, o uso de gravadoras de voz e imaxe para a realización de pequenos curtametraxes....e todas cantas aquelas estean a disposición.

Desde as clases de Relixión contribuímos ao logro dos obxectivos do plan TIC do Centro mediante a realización de diversas accións cos nosos alumnos tales como:

- ~ Uso de correo electrónico para informar aos alumnos da realización dalgunha tarefa e para recepción dos seus exercicios, actividades e traballos.
- ~ Uso educativo das redes sociais para compartir saberes, técnicas e recursos.
- ~ Presentación de traballos nas aplicacións máis actuais na medida en que as posibilidades técnicas e a formación dos propios alumnos o permitan. Como mínimo farán uso dun procesador de textos.
- ~ Creación de canles de comunicación con outros alumnos de Relixión doutros centros da mesma localidade e outras.
- ~ Blogs de aula coa participación activa do alumnado. Presentación dos contidos de xeito atractivo e novedoso desde os blogs da materia de Relixión.
- ~ Uso da Aula virtual do centro.
- ~ Visitas a sitios web oficiais da Igrexa (Santa Sé, Arquidiocese, Conferencia Episcopal), a páxinas de contido bíblico ou relacionadas co voluntariado e o labor social da Igrexa.
- ~ En relación cun dos obxectivos da programación, coñecer a través da Rede a achega da Igrexa á nosa cultura e patrimonio artístico

para o que Internet móstrase como un instrumento valioso nun campo que por excelencia é o da imaxe.

- ~ Consultas e visitas a portais católicos tanto polo seu contido conceptual como pola posibilidade de coñecer foros de opinión, blogs e outros campos de comunicación e expresión católicos.

17. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

2. MODELO PARA O PROFESORADO

ASPECTOS AVALIAR	A	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSONAL
Temporalización das Unidades Didácticas	das			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos	dos			
Manexo dos contidos da unidade				
Descritores de desempeños competenciais	e			
Realización de tarefas				
Estratexias metodolóxicas seleccionadas				
Recursos				
Claridade nos criterios de avaliación				
Uso de diversas ferramentas de avaliación	de			

Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

3. MODELO PARA O DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE

DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Informo os alumnos dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Informo as familias dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Formulo situacións introdutorias previas o tema que vou tratar. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Estimulo a participación dos alumnos a partir das súas experiencias. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Comunico a finalidade dos aprendizaxes, a súa importancia, utilidade e aplicación na vida real. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Presento os contidos dando unha visión xeral do tema 				

<ul style="list-style-type: none"> • Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, exemplificando.. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Á hora de seleccionar as actividades, teño en conta que existen diferentes tipos de ritmos e intereses. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Formulo actividades variadas. <p>-Introdución. -Desenvolvemento -Consolidación. -Reforzo. -Ampliación</p>				
<ul style="list-style-type: none"> • Nas actividades que proponho hai equilibrio entre as actividades individuais e as actividades grupais 				
<ul style="list-style-type: none"> • Á hora de constituír grupos reducidos , teño en conta os seguintes criterios: <ul style="list-style-type: none"> • Fágoos a sorteo. • Fago os grupos por niveis. • Fago grupos nos que os seus membros teñen distintos niveis 				
<ul style="list-style-type: none"> • Á hora de realizar as actividades teño en conta as “dinámicas cooperativas2 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego técnicas metodolóxicas variadas: expositiva, investigadora 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego medios técnicos audiovisuais. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos...) tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Comprobo que os alumnos comprenden a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, estimulando a que verbalicen o proceso durante a realización das tarefas. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións.. 				

<ul style="list-style-type: none"> • Reviso e corrijo frecuentemente as actividades propostas na clase e para a casa. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Proporciona información o alumnado sobre a execución das tarefas e como melloralas. 				
<ul style="list-style-type: none"> • No caso de que os logros acadados polo alumnado sexan insuficientes, propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición. 				
<ul style="list-style-type: none"> • No caso de que os logros acadados sexan suficientemente acadados nun breve período de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Propoño actividades que posibiliten acadar distintos graos de execución 				
<ul style="list-style-type: none"> • Adopto medidas de apoio para o alumnado que presenta desfase curricular ou dificultades de aprendizaxe. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Coordínome coa profesora de apoio para a adecuación de contidos, actividades, metodoloxía, recursos e adaptalos os alumnos con dificultades 				
<ul style="list-style-type: none"> • Teño en consideración as orientacións do departamento de orientación na adopción de medidas a adoptar co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo. 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

4. CUESTIONARIO SOBRE A AVALIACIÓN

SOBRE A AVALIACIÓN	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Participo activamente nas sesións de avaliación, á hora de tomar decisións colexiadas no tocante a: <ul style="list-style-type: none"> • Promoción do alumnado. • Adopción de medidas de atención á diversidade. • Elaboración do Consello orientador. 				

<ul style="list-style-type: none"> • Teño en conta o procedemento xeral de avaliación en relación co establecido na programación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Realizo unha avaliación inicial a comezo de curso, o comezo de cada unidade didáctica. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Establezo criterios obxectivos para avaliar o aprendizaxe do alumnado 				
<ul style="list-style-type: none"> • O alumnado coñece os criterios de avaliación e de cualificación que se empregan 				
<ul style="list-style-type: none"> • O avaliar unha actividade en equipo, ademais da cualificación global, cada membro do grupo obtén outra individual que é reflexo da súa contribución persoal. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes rexistros de recollida de datos. • Listas de control. • Escalas de valoración. • Anecdario. • Diarios de clase. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego diferentes procedementos e instrumentos de avaliación: • Coherentes cos estándares de aprendizaxe . • Adaptados a diversidade dos alumnos. • Diferentes según os contidos tratados 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes medios para informar as familias, ó profesorado e o alumnado dos resultados da avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego a autoavaliación do alumnado 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

CUESTIONARIO PARA O ALUMNADO

INDICADORES	1	2	3	4
-------------	---	---	---	---

• Fago con regularidade as tarefas propostas polo profesorado.				
• Entrego os traballos según as indicacións dadas polo profesorado e na data acordada				
• Participo activamente (aporto ideas, axudo a resolver problemas, realizo a miña parte do traballo) nos traballos propostos en equipo.				
• Pregúntolle o profesorado as dúbidas..				
• Solicito a axuda e a aprobación frecuente do profesorado.				
• Estou satisfeito do meu traballo				
• As cualificacións obtidas reflicten o meu esforzo e traballo.				
• Asisto regularme a clase.				
• Teño frecuentemente faltas de puntualidade				
• Xustifico os meus retrasos e faltas de asistencia o/a titor/-a				
• Preocúpome por poñerme o día na materia cando falto a clase.				
• Adoito unha actitude respectuosa co profesorado.				
• Adoito unha actitude respectuosa co alumnado.				
• Asumo responsabilidades.				
• Teño unha actitude positiva cara o estudo				
• O que aprendo nunha materia aplícoo e relaciónoo con outras.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

18. CONSTANCIA DE INFORMACION AO ALUMNADO

Ao comezo de cada curso o alumnado recolle a información desta programación. Contidos, obxectivos, estándares... avaliación...e toma nota nos seus cadernos. Na Paxina Web do Centro. NAS FERRAMENTAS VIRTUAIS...

19. ACCIÓN DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA.

Na contribución ó Plan de convivencia esta materia de relixión católica ten moitísimo que aportar desde os valores que promove.

En todo momento seguirá as pautas do Plan de Convivencia do Centro así como as indicacións do Departamento de Orientación e das Titorías.

Independentemente diso traballará constantemente aspectos propios da educación para a Paz, o respecto da Natureza, a solidariedade e todos aqueles indicadores xa reflectidos na programación de valores.

As accións:

- ~ Asistencia puntual e diaria ás clases.
- ~ Asistencia ó Centro cos materiais necesarios para as clases.
- ~ Respetto para as persoas que teñen crenzas distintas.
- ~ Diálogo cos que pensan de xeito diverso.
- ~ Colaboración para a realización das tarefas propostas polo profesorado.

- ~ Colaboración para a modificación da conduta do alumno ou alumna e seguimento nos cambios que se produzan.
- ~ Rexeitamento pacífico de todo tipo de violencia.
- ~ escoitar para entender.
- ~ Compartir cos demais.
- ~ Respecto ós compañeiros e a todo o persoal do Centro.
- ~ Non permisión de actitudes racistas nin sexistas.
- ~ Moderación consumista e coidado da hixiene persoal.

XX ADDENDA

Medidas tomadas ou a tomar polo Departamento ao abeiro das Instrucións do 30 de xullo do 2020 da DIRECCIÓN XERAL DE EDUCACIÓN DA CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN DA XUNTA DE GALICIA. Valido para sucesivos cursos.

Sinalar que, de xeito xeral, as aprendizaxes imprescindibles para acadar as competencias clave foron adquiridas no curso anterior pola práctica totalidade do alumnado.

En todo caso, ao inicio da actividade lectiva este departamento revisará os informes individualizado do alumnado do curso anterior para detectar posibles casos onde o expresado no parágrafo anterior non se cumprise

ao cen por cen.

Por outra banda, ao inicio desta actividade lectiva realizarase a avaliación inicial co fin de obter información actualizada e deseñar as medidas didácticas individuais ou colectivas que fosen precisas.

En todo caso, realizarase un **PLAN DE RECUPERACIÓN / REFORZO**, se fose preciso, para recuperar aprendizaxes imprescindibles non adquiridas no curso anterior detectadas na avaliación inicial ou nos informes do alumnado de nova incorporación ao cento...durante o primeiro trimestre.

Finalmente, e con carácter xeral e global **FARASE UN REPASO** dos estándares de aprendizaxes da terceira avaliación co fin de darlle homoxeneidade e continuidade ao proceso pedagóxico didáctico de ensino-aprendizaxe, e para dar maior seguridade na consecución dos mínimos exixibles imprescindibles (aprendizaxes imprescindibles). A tal efecto presentarase un primeiro tema, tema de enlace con fin de facer a transición ao novo curso, amén de reforzar os elementos programados de xeito xeral para o curso 2021-22 no seu conxunto (tres avaliacións)

Neste eido, no tocante a o punto *d*, do apartado 7 destas

INSTRUCCIÓNS QUE FORON CITADAS, AS APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES

PARA A ADQUISICIÓN DAS COMPETENCIAS CLAVE,
son os expresados como **MÍNIMOS EXISIBLES** no corpo
da Programación.

No que atinxe ao **PLAN DE REFORZO**, reforzaranse, como xa dixemos,
o referente a programación da terceira avaliación do curso pasado e
entroncar así ambos cursos, facendo tamén mención ás avaliacións anteriores
a modo de reforzo.

Como xa sinalamos tamén, ao alumnado que non acadara os
estándares e demais elementos programáticos do curso pasado facilitaráselle
un plan de transición para poder acadalos no primeiro trimestre.

Estas actividades serán guiadas e tirorizadas polo profesor.

Asemade, no propio corpo da programación, van sinaladas tarefas globais,
estratexias e instrumentos de avaliación que ven pudieran servir para
acadar o obxectivo da **educación non presencial**. En todo caso para ESTE
SUPOSTO, empregaranse tarefas de comprensión de textos, redacción de ensaios,
cuestionarios on line..., debuxos, video debates telemáticos...exposición orais....
e todas aquelas que xa veñen sinaladas no corpo da programación e podan ser
desnvolvidas de xeito telemático nas plataformas
de ensino a distancia ao uso.

O PLAN DE REFORZO/RECUPERACIÓN centrarase na consecución das aprendizaxes esenciais para acadar as competencias clave, cos instrumentos e tarefas básicas como redacción de pequenos ensaios, axeitados a cada nivel, nas aprendizaxes non acadadas, pequenos comnetarios de texto/imaxe, e outros, pequenos cuestionarios, etc...

No tocante ao punto 10 deste apartado das instrucións, sinalar que dase pulo á metodoloxía didáctica e recursos dixitais tanto no suposto de ensino presencial, como nos outros dous: semipresencial e a non presencial.

NO TOCANTE A O PUNTO 11: AVALIACIÓN. As ferramentas deseñadas no corpo desta programación co fin de determinar o nivel competencial do alumnado, son de doado uso no ensino presencial e nos outros dous supostos.

Tanto na eso como no BAC os procedmentos e instrumentos, e demais elementos de avaliación veñen deseñados nos puntos específicos ao efecto no corpo da programación. Sinalar en todo caso que, no caso de ser necesario, eses instrumentos e procedementos poderán ser empregados, na súa meirande parte, de xeito telemático.

(O uso de dispositivos móbiles na aula por parte do alumnado queda suxeito ás decisións concretas e particulares do profesorado nun momento concreto)

POSIBLES TRES ESCENARIOS:

ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL

Desenvolvemento da programación segundo figura arriba, potenciando, en todo caso, o uso de ferramentas dixitais...aulas virtuais e demais instrumentos telemáticos á man.

ACTIVIDADE LECTIVA SEMIPRESENCIAL

Podese dar que haxa que dar clases alternativamente, de xeito presencial e de xeito semi-presencial. Nese escenario botaremos man de todas as ferramentas anteriormente citades e traballaremos tamén a presencialidade. Nesta semipresencialidade tamén se pode dar outro escenario, o de que un ou varios alumnos/as teñan que seguir as clases de xeito non presencial, nese suposto empregaranse as ferramentas telemáticas anteriormente citadas para soporte de imaxe, son, etc.

Outro suposto, improbable pero posible, é que haxa alumnado sen conexión, nin posibilidades telemáticas, aí botariase man de calquera outra ferramenta ao efecto, como ben puidera ser o teléfono, o correo ordinario....ou outras posibles.

Neste sentido o alumnado en semipresencializade sería titorizado destes xeitos que vimos dicindo.

ACTIVIDADE LECTIVA NON PRESENCIAL

Aquí, neste suposto, habería que optar polo traballo con todas as ferramentas telemáticas anteriormente citadas e co que se sinalaba arriba referente ao correo ordinario, teléfono...

Nos supostos nos que parece necesario, a metodoloxía desta programación iría sempre cara a clases online, (Webex) ou a plataforma que sexa suxerida) aulas virtuais, videodebates en clase,...e demais citadas, actividades telemáticas, etc. Empregase Classroom (G-Suite) Os códigos destas

Clases están visibles na aula virtual (Moodle); nesta mesma, Moodle, están creados os cursos e matriculado o alumnado tamen.

Para estes supostos poderán empregarse ferramentas metodolóxicas como videos explicativos, expositivos por parte do profesorado ou o polo alumnado, exposición de traballos...

No suposto de presencialidade tamén poderán ser traballadas estas metodoloxías telemáticas.

Como imos dicindo hai moitas e variadas ferramentas e estratexias metodolóxicas en calquera dos tres escenarios.

No tocante aos **obxectivos e competencias sinalar que serán, de xeito xeral,**

os mesmos nos tres escenarios.

A AVALIACIÓN, en cada un dos supostos SEGUIRÁ A SER CONTINUA.

Abondarase no seu carácter práctico. Potenciarase

o traballo cooperativo, aínda nas situacións semi presencial ou non presencial.

Os procedementos e instrumentos de avaliación programados, na súa práctica totalidade, e que figuran no corpo a programación tanto na ESO como no BAC, poden ser válidos á hora de traballar en calquera dos tres supostos ou escenarios, sencillamente realizaríanse de xeito telemático ou por calquera das outras vías descritas. Como xa quedou sinalado arriba.

XXI. ANEXO

De darse a reiteración de faltas de puntualidade sen xustificar (5 por Avaliación) o departamento preparará as oportunas actividades de compensación.

Do mesmo xeito, 3 faltas de asistencia na avaliación, sen xustificar, poderán levar aparellado a realización de tarefas de compensación.

En Lugo, a 15 de setembro de 2021

Asdo. Enrique-Luís Sánchez Arias

Xefe do Departamento de Relixión do IES XOÁN MONTES de Lugo